

INSPRAAKREACTIES OPENBAAR ONDERZOEK HEMELWATERVERORDENING

REACTIE OP ONDERDEEL VAN VERORDENING	BEZWAARINDIENER	INHOUD BEZWAAR	BESPREKING
Art. 1. Aanhaling			
Art. 2. Definities			
Art. 2 1° Aftappunt			
Art. 2 2° afvalwater			
Art. 2. 3° buffervoorziening			
	WTCB	Art. 2, 3°: Buffervoorziening = een voorziening om hemelwater tijdelijk te bufferen, waarbij in de lediging wordt voorzien met een vertraagde lozing en indien relevant een noodoverlaat. Opmerking: Wanneer is een noodoverlaat niet relevant? Er zou toch altijd een mogelijkheid tot overloop van de voorziening aanwezig moeten zijn, om het even in welke vorm (moet geen afvoerbuïs zijn)?	Geen tekstwijziging nodig. "Indien relevant" laat maatwerk toe en een noodoverlaat kan er ook uit bestaan dat de constructie bovengronds overloopt zonder dat er schade te verwachten is, waarbij er dus geen specifieke aanleg van een noodoverlaat nodig is.
Art. 2 4° groendak			
	Embuild	4° groendak Er is afstemming nodig tussen tekst BVR en verslag VR m.b.t. definitie groendak.	Tekstwijziging nodig. De op 15 juli 2022 principiële goedgekeurde ontwerpverordening verwees bij de definitie van groendak naar retentiedak. Gelet op de verschillende bezwaren die wijzen op verschillende knelpunten met retentiedaken (verschillende definities, concrete toepassing, verschil in het in mindering brengen,...) wordt de definitie van retentiedak geschrapt. Dit vereist een aanpassing van de definitie van 'groendak'.
	Voor gecombineerde bezwaren over groendak en retentiedak, zie retentiedak		
Art. 2 5° hemelwater			
	Geen bezwaren		
Art. 2 6° hemelwaterput			
	WitteveenBos	Bij definitie van hemelwaterput verduidelijken dat dit ook een bovengronds reservoir kan zijn	Geen tekstwijziging nodig. De definitie verplicht niet dat dit ondergronds moet zijn. Een bovengrondse aanleg is bijgevolg eveneens mogelijk.
Art. 2 7° horizontale dakoppervlakte			
	Ninove	Artikel 2 definitie horizontale dakoppervlakte. De berekening van de horizontale dakoppervlakte wordt gedefinieerd als de oppervlakte van de buitenafmetingen met inbegrip van de dakgoten. Deze maatvoering	Aanpassing BVR nodig. Voor de eenvoud wordt bepaald dat de gebruikelijke dakgoten inderdaad buiten beschouwing mogen worden gelaten. De grootte van dakgoten is immers niet altijd op plan vast te stellen.

		– met inbegrip van de dakgoten – wordt niet vermeld op architectuurplannen, en is hierdoor moeilijk controleerbaar voor een adviesverlener.	
Art. 2 8° infiltratie	Geen bezwaren		
Art. 2 9° infiltratievoorziening	Geen bezwaren		
Art. 2 10° lozing	Geen bezwaren		
Art. 2 11° retentiedak			
	Arendonk Balen Gent	Art. 2. 11° De buffercapaciteit voor groendaken/retentiedaken wordt opgetrokken van nu min. 35 l/m ² naar min 50 l/m ² . Op deze wijze wordt het voor renovaties moeilijk om de overstap naar groendaken te maken (gewicht!). Groendaken hebben niet enkel een positief effect op de waterhuishouding, maar ook op andere zaken zoals biodiversiteit, hitte-eiland-effect, verdroging, bescherming dakhuid,... Een trapsgewijze inschrijving in de verordening lijkt dan ook aangewezen om dit ook bij renovaties te blijven stimuleren (Art. 8 §2 2° bv. in geval van min. 35l/m ² dient 2/3 van de dakoppervlakte in rekening gebracht te worden voor berekening van de infiltratie, in geval van min. 50l/m ² dient slechts de helft in rekening te worden gebracht).	Geen aanpassing vereist. Bij renovaties van daken is de verordening in principe niet van toepassing zodat op vrijwillige basis een dak met begroeiing kan voorzien worden dat niet aan de eisen van het groendak (conform de verordening) voldoet. De verhoogde buffercapaciteit wordt enkel ingeschreven voor groendaken, en dan bij de in rekening te brengen afwaterende oppervlakte (relevant voor de dimensionering van infiltratie/buffervoorziening). Gelet op de verschillende bezwaren die wijzen op verschillende knelpunten met retentiedaken (verschillende definities, concrete toepassing, verschil in het in mindering brengen,...) wordt de definitie van retentiedak geschrapt.
	IGEAN WTCB	Er is nood aan een duidelijke beschrijving van een retentiedak. Niet eender welk groendak bevat voldoende hemelwaterbuffercapaciteit om als waterberging te fungeren. In praktijk wordt een 'groendak' gebruikt om aan de hemelwaterbuffering en hergebruik onderuit te komen blijkt – eerder vanuit het economisch dan van het ecologisch of waterbergend principe	Tekst wordt aangepast. Een groendak wordt gedefinieerd als een dak waar het water wordt opgeslagen onder of in de afwerkingslaag en waarbij. De nodige opslagcapaciteit is opgenomen in de inhoudelijke bepaling van de verordening. Dit lijkt bijgevolg voldoende afgedekt. Daarnaast wordt de definitie van retentiedak en de inhoudelijke bepalingen hierrond geschrapt, gelet op de onduidelijkheden hiermee die het openbaar onderzoek aan het licht bracht. Een echt retentiedak zonder vegetatielaag kan beschouwd worden als een hemelwaterput die zich op het dak bevindt, als hij voldoet aan de vereisten van de verordening, zoals als hij is uitgerust met een pompinstallatie die onder andere de Wc's bedient. (=bovengrondse hemelwaterput) Het gebruik van andere retentiedaken die niet volledig aan de eisen van de hemelwaterput voldoen, om de afwaterende oppervlakte in mindering te brengen (dimensionering van de infiltratie-of buffervoorziening) zal voortaan geregeld worden via de uitzonderingsmogelijkheid. Op die manier kan rekening gehouden worden met nieuwe, innovatieve oplossingen. Het technisch achtergronddocument zal hier verder op ingaan.
	Steenokkerzeel	Het valt op te merken het inschrijven van een retentiedak minder gunstig is voor verschillende klimaatuitdagingen dan deze van een groendak, dewelke ook een retentiedak is. De mogelijk tot het inrichten van een retentiedak biedt minder voordelen dan deze van	Hieraan wordt gevolg gegeven. Tekst wordt aangepast Groendaken (met een minimum opvangcapaciteit) blijven in de verordening geregeld, retentiedaken zullen aangewend kunnen worden, maar dan als put of via de uitzonderingsregel.

		<p>een groendak. Om omvangrijke dakparkings toe te laten wordt er beter een uitzondering ingeschreven in plaats van er een algemene regel van te maken.</p>	
	Gent	<p>Met de nieuwe definitie worden enkel groendaken die de opvangcapaciteit hebben van een retentiedak nog in mindering gebracht bij de dimensionering van de infiltratie-of buffervoorziening. Gelijkwaardige combinaties met minder opslagcapaciteit in het groendak, dat dan gecompenseerd wordt in de nageschakelde bronmaatregel (bv. infiltratievoorziening minder dan de helft reduceren) zouden ook tot de mogelijkheden moeten behoren.</p>	<p>Geen aanpassing nodig. Groendaken met een te beperkte opvangcapaciteit hebben een veel te beperkte impact op de afwatering bij piekevents. Het is daarom van belang dat enkel groendaken met voldoende opvangcapaciteit een gedeeltelijke vrijstelling kennen. Groendaken met verminderde capaciteit maar met nageschakelde maatregelen kunnen mogelijks leiden tot uitzondering op dimensionering van de infiltratie- of buffervoorziening via de uitzonderingsregel.</p>
	Omgeving Izegem	<p>Een groendak wordt gedefinieerd als een retentiedak waarbij de afwerkingslaag uit een vegetatielaag bestaat. Deze definitie suggereert dat elk groendak over een retentielaag moet beschikken (zodat de opslagcapaciteit wordt benut zoals omschreven in de definitie van een retentiedak). In de toelichting wordt echter vermeld dat ook louter extensieve groendaken nog steeds toegestaan worden indien ze voldoen aan de minimale opslagcapaciteit die wordt vermeld onder de definitie van een retentiedak.</p> <p>Het zou duidelijker zijn als in artikel 2.4° beide systemen (een gewoon groendak en retentie-groendak) worden benoemd.</p> <p>Voor een gewoon groendak – een opbouw zonder retentielaag – zou dan als extra voorwaarde kunnen worden opgelegd dat onder de substraatlaag ook een waterreservoir (noppenplaat) met een zekere minimuminhoud moet worden geplaatst. Een dergelijke laag houdt het water vast totdat het door de planten wordt opgenomen, waarna de opslagcapaciteit terug beschikbaar is voor de volgende bui. Zoals het nu gedefinieerd staat, is nog steeds ‘een klassieke groendakopbouw’ (drainagelaag / substraatlaag / vegetatie) mogelijk zolang de substraatlaag maar dik genoeg is zodat aan de 50L/m² wordt voldaan. Zoals in de toelichting wordt opgemerkt, hebben dergelijke systemen onvoldoende impact op piekafvoeren.</p>	<p>Tekst van de verordening wordt aangepast in volgende zin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de definitie van groendak zal niet langer verwijzen naar retentiedak - de definitie en verdere regeling inzake retentiedaken worden geschrapt - groendaken moeten nog steeds een minimale opvangcapaciteit hebben, gezien de beperkte werking van groendaken met onvoldoende opslagcapaciteit. Dit betekent niet dat groendaken zouden verboden zijn, ze mogen enkel niet in mindering gebracht worden indien de opslagcapaciteit te beperkt is.
	Optigruen	<p>De gestelde definities van "groendak" en "retentiedak" in Art.2 zijn zeer algemeen en gaan ten dele voorbij aan de realiteit: Art.2 - 4 stelt: "groendak: een retentiedak waarbij de afwerkingslaag uit een vegetatielaag bestaat". In de realiteit is het zo dat niet elk groendak een retentiedak is bijvoorbeeld.</p> <p>We raden aan om ook een onderscheid te maken tussen het ene type van retentie waarbij hemelwater tijdelijk opgeslagen wordt in de drainage-bufferlaag van het groendak en vervolgens vertraagd wordt afgevoerd en het andere type van retentie waarbij hemelwater wordt opgeslagen in de retentielaag op het groendak en via verdamping en capillaire werking wordt teruggegeven aan de beplanting.</p>	<p>Het is correct dat niet elk dak met begroeiing een groendak met voldoende opvangcapaciteit zal zijn. Deze daken mogen aangelegd worden, maar de verordening bepaalt dat deze niet in mindering mogen gebracht worden.</p> <p>Tekst wordt aangepast inzake retentiedaken Wat betreft retentiedaken (met vertraagde afvoer) wordt er voor geopteerd deze niet meer als algemene regel op te nemen in het besluit, maar deze te bekijken in het kader van uitzonderingen op de verplichtingen in de verordeningen. Het openbaar onderzoek bracht immers verschillende knelpunten aan het licht. In het technisch achtergronddocument zal ingegaan worden op retentiedaken.</p>

		<p>Tenslotte heb je ook nog gestuurde hemelwaterafvoeren (zoals bijvoorbeeld het principe van de Smart Flow Control van Optigrün) waarbij het hemelwater op het dak wordt vastgehouden maar waarbij dit hemelwater (deels) wordt "gelost" in geval van een verwachte hevige bui zodat er plaats wordt gemaakt in de retentielaag. Hierbij wordt het water voorafgaand aan de verwachte regenbui gelost zodat er geen overlast kan gebeuren en wordt bij de nieuwe bui, het water opgevangen en gestockeerd in de retentielaag zodat ook hierbij geen overlast naar riolering of openbaar domein kan gebeuren. We hebben reeds een aantal projecten met deze gestuurde afvoeren gerealiseerd, waarbij de dakmoestuin "De Dakakker" in Rotterdam één van de bekendste is en jaarlijks door honderden geïnteresseerden van overheden over de hele wereld wordt bezocht.</p> <p>Tegelijk is het zo dat de opgegeven waardes naar retentie toe, aan de lage tot zeer lage kant zijn: met een standaard-sedumdak (waarvan de bijdrage op het vlak van biodiversiteit en hemelwater zeer beperkt is) haal je nagenoeg probleemloos al de vooropgestelde minimumwaardes.</p> <p>Ook naar het gedeelte over hergebruik, raden wij aan om de actuele technologieën meer te betrekken in het verhaal: graag haal ik het proefproject "Pilot De Hout in Hem" aan als inspiratievoorbeeld. (https://www.dakenraad.nl/kelderdak-pilot-de-hout-in-hem-testcase-voor-waterbeheer/). Daar realiseerden wij, samen met Hyadraloop en Mijn Waterfabriek een testproject waar water van het retentiedak maar ook het water van douche, bad, wasmachine en condenswater van de droger opgevangen, gereinigd en hergebruikt wordt voor spoeling van de toiletten en irrigatie van de tuin. Enkel het afvalwater van de toiletten verlaat in dit project het perceel</p>	<p>Dit zal duidelijk maken dat de buffercapaciteit beschikbaar moet zijn bij een volgende bui doordat een vertraagde afvoer moet voorzien worden.</p> <p>Andere bezwaarindieners wijzen er op dat de waardes net te hoog zijn. De nuance moet hierbij gemaakt worden dat er specifiek een opslagcapaciteit moet voorzien worden van 50 liter/m² voor vertraagde afvoer, indien er nog bijkomend water nodig is om het groendak zelf in leven te houden, moet dit bijkomend voorzien worden.</p> <p>Het toepassingsgebied van de verordening gaat over hemelwater. Andere systemen worden niet uitgesloten, maar zullen via een afwijking moeten aangevraagd worden. Er zal in dat opzicht ook moeten bekeken worden of infiltratie van regenwater gemengd met grijs water wel wenselijk is of dat dit dan eerder als DWA moet beschouwd worden. Het verder verruimen van het toepassingsgebied is in dat opzicht niet wenselijk. Eens er een duidelijk kader is voor dergelijke pilootprojecten, moet bekeken worden in welke regelgeving dit best wordt geïntegreerd. Vermoedelijk zal dit niet de hemelwaterverordening zijn.</p>
	Mortsel Administratie stad Antwerpen	<p>In de definitie van retentiedak is opgenomen dat deze minimaal 50 liter per vierkante meter opslag heeft.</p> <p>De Vlaamse overheid stelt feitelijk dat retentiedaken die hier niet aan voldoen geen retentiedaken zijn.</p> <p>Deze zienswijze is juridisch niet logisch, het criterium 50 liter per vierkante meter opslag komt beter tot zijn recht als voorschrift</p>	<p>Tekstwijziging nodig. Inhoudelijke regels horen inderdaad beter thuis in de tekst van de verordening i.p.v. in de definitie.</p> <p>Deze zullen opgenomen worden bij groendak, daar retentiedaken niet meer behandeld worden in de verordening.</p>
	Omgeving Izegem	<p>Betreft art. 2.11°</p> <p>Een retentiedak wordt gedefinieerd als een dak waar het water wordt opgeslagen onder of in de afwerkingslaag, met een minimale opslagcapaciteit van 50 liter per vierkante meter en een vertraagde lozing die de benutting van de opslagcapaciteit garandeert.</p> <p>De toelichtingsnota vermeldt dat deze definitie werd gekozen zodat ook innovatieve technieken worden toegelaten en dat het opgeslagen</p>	<p>Tekstwijziging nodig.</p> <p>Vertraagde lozing wordt in de verordening vervangen door vertraagde afvoer om steeds dezelfde term te gebruiken</p> <p>Zie hierboven & verder over de aanpassingen rond retentiedaken (voortaan niet als algemene regeling in de verordening, maar opgevangen via de uitzonderingen)</p>

		<p>water kan worden geledigd via gebruik, een vertraagde afvoer, een slimme sturing e.d.</p> <p>Nochtans moet een retentiedak volgens artikel 2.11° beschikken over een vertraagde lozing (lozing is gedefinieerd als emissie naar afvoerkanalen). Dit is niet het geval indien het water volledig dient voor hergebruik (retentiedak als hemelwaterput) of als het water wordt vastgehouden door een waterreservoirlaag totdat het door de planten wordt opgenomen (zie opmerking onder art. 2.4°). De definitie van een retentiedak moet worden aangepast zodat de verschillende soorten retentiedaken worden toegelaten.</p> <p>Bij een retentiedak moet het net de bedoeling zijn dat het water in eerste instantie wordt gebruikt (door de planten of voor hergebruik). Bij een groendak moet er dus voor gezorgd worden dat het systeem niet gewoon (vertraagd) leegloopt. Dit kan bijvoorbeeld door een waterreservoirlaag te plaatsen (zie hierboven) of door de retentielaag te voorzien van capillaire werking (bij een retentielaag zonder capillaire werking is er enkel de dampspanning die ervoor zorgt dat het substraat iets vochtiger wordt maar dat is een fractie van wat er met capillaire werking in het substraat gebracht wordt). In de huidige definitie zijn hier geen verplichtingen omtrent en wordt zelfs gesuggereerd dat een vertraagde lozing noodzakelijk is.</p> <p>Kan een gestuurde lozing niet beter worden verplicht vanaf een bepaalde omvang?</p>	
Art. 2 12° waterdoorlatende verharding			
	Aquaflanders	De definitie van “doorlatende verharding” sluit bepaalde verhardingstypes onterecht uit. Zo is volgens de huidige definitie een steenslagverharding geen doorlatende verharding. Natuursteen is namelijk een niet doorlatend materiaal, toch is een correct opgebouwde steenslagverharding weldegelijk doorlatend. Anderzijds wat met steenslag of waterdoorlatende verharding die na enkele jaren zodanig is aangedrukt dat er geen water meer door kan?	Geen tekstwijziging nodig. Steenslag verharding kan vallen onder verharding die met waterdoorlatende materialen is uitgevoerd. De aanwezigheid van een funderingslaag en onderfunderingslaag (die eveneens waterdoorlatend moet zijn) is niet verplicht. Het feit dat de steentjes zelf (vanzelfsprekend) niet waterdoorlatend zijn, is irrelevant.
	Roeselare	12°: “Waterdoorlatende verharding” -> wat met steenslag of waterdoorlatende verharding die na enkele jaren zodanig is aangedrukt dat er geen water meer door kan?	Geen aanpassing nodig. Andere bezwaarindieners vragen net om steenslag wel expliciet toe te laten. Volgens de huidige definitie kan steenslag voorzien worden en wordt dit beschouwd als waterdoorlatend. Alle verharding kan onderhoud vragen. Ook andere waterdoorlatende verhardingen kunnen op termijn hun werking verliezen. Dit kan echter niet in een besluit opgenomen worden, maar moet verder in een technisch achtergronddocument uitgewerkt worden. Daarnaast kan de vergunningverlener alsnog beslissen om geen steenslag toe te staan op locaties met zeer zware belastingen (zoals frequent vrachtwagenverkeer).
	Embuil	12° waterdoorlatende verharding Vraag: is het de bedoeling dat de eisen gesteld aan waterdoorlatende materialen in het verslag aan de Vlaamse Regering opgenomen zijn en niet in het besluit?	Geen aanpassing nodig. Dat is inderdaad de bedoeling om geen al te technische bepalingen in het besluit op te nemen. In het technisch achtergronddocument zal dit nog verder uitgewerkt worden.

	IGEAN	<p>Waterdoorlatende (funderings)materialen dienen omschreven te worden om het aspect van interpretatie weg te nemen. Hiervoor werd in het verleden vaak beroep gedaan op de 'Waterwegwijzer bouwen en verbouwen' en zelfs de 'Tuinwijzer' van de provincie Antwerpen om een duidelijk lijn te trekken wat als waterdoorlatend beschouwd kan worden en vooral wat niet. Met semi-waterdoorlatend-aspect dient geen rekening gehouden te worden omdat dan terug een open interpretatie ontstaat. Voorstel definitie: Verharding & ontharding: Verhardingen dienen te worden beperkt, inzake oppervlakte aan verharding en materiaalgebruik voor de verhardingen. In functie van klimaatadaptatie worden verhardingen bij voorkeur aangelegd met waterdoorlatende materialen in combinatie met een waterdoorlatende funderingslaag om maximaal infiltratie van hemelwater ter plaatse mogelijk te maken.</p> <p>Voor waterdoorlatende materialen zijn er geen extra watermaatregelen zoals infiltratieverplichtingen van toepassing. Enkele voorbeelden van materialen waar het water naast of door de verharding de grond in kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - materialen: grind, dolomiet, grastegels, grasbetontegels, beplanking, mulchbedekking, houtspaanders of waterdoorlatende klinkers (klinkers met drainageopeningen of poreuze betonstraatstenen) - funderingsmaterialen: (breek)zand of steenslag, geotextiel - praktische tips te raadplegen in de online 'Waterwegwijzer bouwen en verbouwen'. 	<p>Geen aanpassing nodig. De voorgestelde tekst is niet geschikt om in een besluit op te nemen doordat hij met voorbeelden werkt. Er zal verder verduidelijkt moeten worden in een technisch achtergronddocument welke types er al dan niet onder vallen. Een besluit kan immers geen limitatieve lijst omvatten wat er wel onder valt en wat niet zonder dat het zeer complex wordt en met als gevaar dat hierdoor mogelijk bestaande of nieuwe types verhardingen worden uitgesloten die wel voldoen.</p>
	Brachot	<p>In het kader van het openbaar onderzoek omtrent de Hemelwaterverordening wensen wij als producent en verdeler van bestratingsmaterialen, voeg- en bedingmortels te reageren op de technische bepalingen als definitie voor 'Waterdoorlatende verharding'.</p> <p>Hierin lezen we volgende passage:</p> <p>'Op basis van de besprekingen binnen het CIW lijkt het aangewezen om een minimaal nuttig bergingsvolume van 330 m³/ha op te leggen waarbij de volledige opbouw een minimale doorlatendheid moet hebben van 5,4 x 10⁻⁵ m/s...'</p> <p>Wij maken de bedenking dat een doorlatendheid voorzien is voor een uniform oppervlakte. Echter wanneer er sprake is van niet waterdoorlatende betegeling in combinatie met waterdoorlatende voegen, dan is het wellicht duidelijker indien er een criterium wordt gesteld in termen van debiet per m² voor het geheel.</p> <p>Een uniforme waterdoorlatendheid van 5,4 x 10⁻⁵ m/s resulteert in een debiet van 5,4 x 10⁻⁵ m³/m².s.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. De definitie omvat geen doorlatendheid. Dit wordt wel verduidelijkt in de nota Vlaamse Regering. Deze verduidelijking dient in een technisch achtergronddocument opgenomen te worden. De voorgestelde werkwijze kan hier mee opgenomen worden.</p>

		<p>De minimaal vereiste waarde van waterdoorlatendheid van de voegen wordt dan bepaald in functie van het procentuele oppervlak voorzien als voeg.</p> <p>Vb van tegels natuursteen 30x30cm met voegbreedte 10mm voorzien van een waterdoorlatende voeg:</p> <p>Percentage voegoppervlakte: 5,13%</p> <p>Berekende minimale vereiste waterdoorlatendheid van de voegen: $5,4 \times 10^{-5} \text{ m/s} / 0.0513 = 105.26 \times 10^{-5} \text{ m/s}$</p> <p>Uiteraard moet de onderliggende bedding minstens dezelfde waterdoorlatendheid hebben om te voorkomen dat water zich opstapelt in de voegen.</p> <p>Deze waarden zijn echter haalbaar met nieuwe producten die op dit ogenblik beschikbaar zijn, ook voor gebonden voegen.</p>	
	Harelbeke	<p>Art 1, 12° definitie waterdoorlatende verharding Het is aangewezen de criteria van doorlatendheid op te nemen in de definitie i.p.v. enkel in de toelichting (verslag) te vernoemen. Er is ook nood aan meer concrete voorbeelden zodat de beoordeling door de gemeente mogelijk wordt en de burger kan inschatten wat dit betekent (bv. rolgrint als fundering i.p.v. stabilisé).</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. Er is voor gekozen om zeer technische specificaties niet in het besluit op te nemen om de tekst zo eenvoudig mogelijk te maken. Dit is wel verduidelijkt in de nota en zal verder uitgewerkt worden in een technisch achtergronddocument.</p>
	Malle	<p>Artikel 2 12° vermeldt het woord onderfunderingslaag. Het is niet duidelijk wat dit woord betekent. Het is ook niet duidelijk of dit woord officieel bestaat. Een definitie is noodzakelijk</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. De opbouw van waterdoorlatende wegenis inclusief de term onderfundering is onder meer duidelijk opgenomen en verduidelijkt in de technische richtlijnen van het onderzoekscentrum voor de wegenbouw:</p>
	Mortsel	<p>De definitie van waterdoorlatende verhardingen is nieuw toegevoegd. In de toelichtingsnota wordt op aanraden van het CIW een aantal voorschriften voorgesteld. Deze zijn echter nergens te bespeuren in de Hemelwaterverordening van 2022. De opgang van allerlei vereisten in handleidingen en richtlijnenboeken, die eveneens geacht gekend te zijn door aanvragers en behandelaars, brengt veel rechtsonzekerheid. Indien het CIW het aangewezen vindt te werken met die voorschriften, dan dient dit ook wettelijk zo vertaald worden</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. Een juridisch tekst is niet geschikt om zeer technische informatie op te nemen. Er wordt nog voorzien in een technisch achtergronddocument om waar nodige de verdere verduidelijking aan te brengen, voorbeelden weer te geven, e.d.</p>
	Ninove	<p>Artikel 2 definitie waterdoorlatende verharding In de toelichting wordt gesteld dat voor waterdoorlatende verhardingen met een helling van meer dan 0,5% extra maatregelen moeten genomen worden in de onderfundering en dat deze enkel via bijkomende motivatie kunnen aangevraagd worden. Kan er verduidelijking gegeven worden voor deze maatregelen in de onderfundering, zodat de adviesverlener dit kan beoordelen ? Zelden kan een (waterdoorlatende) verharding aangelegd worden met een helling kleiner dan 0,5%. Dit betekent dat in elk dossier de aanleg ervan moet gemotiveerd worden en bijgevolg</p>	<p>Tekstwijziging nodig. Het hellingspercentage wordt voor de duidelijkheid in de verordening zelf opgenomen. Wel brengen we dit van 0.5% (wat inderdaad vrij onrealistisch is) naar 2%. Hellingspercentages die hoger zijn dan 2% hebben tot gevolg dat er zonder extra maatregelen water op het lager gelegen stuk zal uittreden als de verharding volledig waterverzadigd is. Bij hogere hellingen zullen dus maatregelen moeten genomen worden om dit te vermijden. Indien dat niet haalbaar is zullen andere uitvoeringsmethodes moeten voorzien worden waarbij inderdaad een rooster tot de mogelijkheden behoort. Dit is</p>

		beoordeeld worden door de vergunningverlener. Elke oprit heeft een zekere hellingsgraad. Veelal watert deze af naar het openbaar domein. Hoe moet een oprit – niet waterdoorlatend - die afhelt naar het openbaar domein aangesloten worden op een infiltratievoorziening ? Moet er een dwarsrooster geplaatst worden ter hoogte van de rooilijn ?	detailontwerp en kan echter niet opgenomen worden in een uitvoeringsbesluit, zonder elke ontwerprijheid en innovatie te beknotten.
	AWV	De voorwaarde van max. 0,5 % helling voor waterdoorlatende verharding is onhaalbaar voor toepassing bij AWV-projecten. Een hogere hellingsgraad is een technische vereiste bij de aanleg bv om niveaoverschillen op te vangen. Met de eis van 0,5% zorgt men ervoor dat dit dode letter zal blijven en stimuleert men lokale overheden niet om in te zetten op waterdoorlatende verhardingen (bv voetpaden) Op die manier blijft de toepassing van een waterdoorlatende verharding voor AWV onmogelijk. We stellen ook voor de eisen omtrent waterdoorlatende verhardingen in overeenstemming te maken met hetgeen beschreven in het SB250.	Tekstwijziging nodig. Het standaardbestek 250 is zeer technisch en gericht op het aanbesteden van projecten en omvat daarnaast verschillende soorten waterdoorlatende verhardingen, onderfunderingslagen e.d. Een eenduidige definitie van een waterdoorlatende verharding is hierin niet opgenomen. Het hellingspercentage wordt op een meer realistische 2% gebracht en opgenomen in het besluit zelf om aan te geven dat er boven dit percentage extra maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat water te snel afwatert naar lager gelegen delen van de verharding. Er kan dus perfect gewerkt worden met waterdoorlatende verhardingen met hogere hellingspercentages, mits het respecteren van een correcte uitvoeringswijze. Dit dient echter in een technisch achtergronddocument uitgewerkt te worden en vormt geen onderdeel van het besluit.
	Omgeving Izegem Gent	Een waterdoorlatende verharding wordt gedefinieerd als een verharding die is uitgevoerd met waterdoorlatende materialen, in voorkomend geval geplaatst op een waterdoorlatende funderingslaag en onderfunderingslaag waar het water gebufferd wordt. In het laatste deel van deze zin wordt de term “bufferen” gebruikt, wat verwijst naar een vorm van vertraagde lozing. Nochtans is een vertraagde lozing niet noodzakelijk bij een waterdoorlatende verharding (bijvoorbeeld als ze wordt geplaatst op een voldoende drainerende ondergrond). Het laatste deel van de zin, met name “waar het water gebufferd wordt”, kan worden geschrapt.	Tekstwijziging nodig Het bezwaar en de voorgestelde oplossing wordt bijgetreden.
	Meerhout	De definitie van waterdoorlatende verharding is veel te soepel. In de praktijk is dit vooral van belang voor hellende opritten waarvan het hemelwater op het openbaar domein terecht komt. Bijkomende voorwaarde zou kunnen zijn: Hemelwater van verhardingen mag je niet afvoeren in de richting van het openbaar domein of percelen van derden, ook niet ter hoogte van inritten. Indien nodig voorzie je een afwateringsgoot die aangesloten is op een infiltratievoorziening op het eigen perceel.	Geen tekstwijziging nodig. De definitie van waterdoorlatende verhardingen gaat op voor alle verhardingen zowel op particulier als openbaar domein. Het gaat dus zeker niet enkel en allen over opritten, integendeel. Heel wat oppervlaktes in Vlaanderen kunnen omgevormd worden van waterondoorlatende naar waterdoorlatende verhardingen om op deze wijze de afvoer naar afwaarts sterk te beperken, inclusief op het openbaar domein. Ook al zijn hellende opritten in waterdoorlatende verharding, door de hellingsgraad zal het water geen tijd hebben om te infiltreren. Dit is de reden waarom deze (≥2%) niet meegerekend worden bij het berekenen van de in mindering te brengen afwaterende oppervlakte voor de dimensionering van een infiltratievoorziening.
Art. 2 13° werken aan de afwatering			

	Aquaflanders	wat wordt verstaan onder ingrijpende aanpassingen aan de afvoer afval- en hemelwater? Verander ik de afvoer als ik: mijn regenpijpen afbuig naar het gazon terwijl ik een bijkomende douche plaats op zolder? Een IBA plaats op de bestaande afvoer terwijl ik de afvoeren voor hemelwater bovengronds afleid naar een afvoergoot?	Geen tekstwijziging nodig. Beide voorbeelden zijn geen toepassing van ingrijpende wijzigingen van het afval- en regenwaterstelsel, maar punctuele ingrepen.
	WTCB WitteveenBos Kruibeke Steenokkerzeel Harelbeke Gent NAV	Art. 2, 13°: werken aan de afwatering = werken aan een bestaand gebouw waarbij de afvoer van zowel afval- en hemelwater ingrijpend wordt aangepast Opmerkingen: Gelieve concrete criteria vast te leggen voor aanpassingen die als 'ingrijpend' beschouwd worden.	Geen aanpassing vereist. Het is quasi onmogelijk om eenvoudige criteria in een besluitstekst vast te leggen die moeten bepalen of een werk een ingrijpende wijziging is of niet. Dit kan enkel via voorbeelden in het technisch achtergronddocument gebeuren. Het gaat immers niet enkel over het aantal lopende meter afvoer die wordt aangepakt, en de verhouding ervan tot de rest van de afvoerinstallatie, maar ook om vragen als: <ul style="list-style-type: none"> - Is het bovengronds of ook ondergronds - Is het een loutere vervanging op dezelfde plek, of is het een wijziging van locatie. Een combinatie van antwoorden op dergelijke vragen kan aangeven of iets ingrijpend is of niet.
	Mortsel	Werken aan de afwatering is gedefinieerd als "werken aan een bestaand gebouw waarbij de afvoer van zowel afval- en hemelwater ingrijpend wordt aangepast". Het is niet duidelijk wat de Vlaamse overheid bedoelt met "ingrijpend". Dit woord is niet gedefinieerd en kan aanleiding tot verschillende interpretaties, afhankelijk van de individuele overheid die hierover oordeelt. Bovendien is de noodzaak tot ingrijpende aanpassing aan de afvoer van én hemelwater én afvalwater een restrictieve formulering waardoor Mortsel vreest dat nog minder bestaande gebouwen worden verplicht om zich aan te passen aan het veranderende klimaat en initiatieven als het Lokaal Energie- en Klimaatpact en Burgemeestersconvenant 2030, die Mortsel beiden ondertekenden, ondergraven worden. Door de werken aan de afwatering te koppelen van zowel de hemelwater- als de afvalwaterafvoer, zullen uitbreidingen met meer dan 40 m ² die geen verandering voor de afvalwaterafvoer inhouden, niet langer onder de hemelwaterverordening vallen, terwijl ze heden dat wel zijn. Ook wordt erop gewezen dat de definitie enkel spreekt van gebouwen, geen overdekte constructies, terwijl ook werken aan de afwatering van bestaande overdekte constructies onder het toepassingsgebied van de verordening vallen.	Zie hierboven. Wat de uitbreidingen betreft zal een wijziging worden doorgevoerd zodat ook uitbreidingen zonder werken aan de afvoer van hemelwater en afvalwater onder het toepassingsgebied vallen. Dit wordt elders toegelicht. Wel wordt de definitie van werken aan de afwatering aangepast om te slaan op overdekte constructies, wat ruimer is dan gebouwen.
	Brasschaat	Toevoeging van een definitie voor een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater. In onze gemeentelijke verordening wordt dit als volgt omschreven: de greppels, grachten, duikers en leidingen bestemd voor het afvoeren van hemelwater, bodemwater, grondwater, bemalingswater en desgevallend ook afvalwater, behandeld conform de van toepassing zijnde wetgeving.	Geen aanpassing vereist. Dit begrip komt niet voor in voorliggende verordening (noch in het verslag). Er is geen reden om dit te definiëren.

Art. 3. Onderwerp van de verordening			
	AWV	wat is de definitie van 'overdekte constructies'? Behoren hiertoe eveneens tunnels, bruggen edm.? Zoja, is art. 7 §3 hierop dan van toepassing? Zoja, dit lijkt me moeilijk haalbaar.	Geen tekstwijziging nodig. De input gaat vermoedelijk over artikel 4. Tunnels die volledig ondergronds liggen hebben geen afvoersysteem van het water dat boven op de tunnel valt en vallen dus niet onder de verordening. Het brugdek zelf ontvangt wel water en dit water wordt opgevangen en afgevoerd en zal dus onderhevig zijn aan bronmaatregelen. Dit wil echter niet zeggen dat er een hemelwaterput moet voorzien worden aangezien het in de spraakgebruikelijke betekenis over verharding gaat.
Art. 4. Toepassingsgebied en uitzondering voor vervuilde verharding			
	Gent	Die ondergrens viel samen met de ondergrens uit het vrijstellingsbesluit, wat helder en consequent was. Door die in de Hemelwaterverordening weg te laten, vervalt deze verhouding met het vrijstellingsbesluit. Moeten vrijstaande bijgebouwen dan per definitie wel voldoen? Akkoord om ook voor die constructies aandacht te vragen voor water, maar dan beter met expliciete verplichting om hetzij ter plaatse te infiltreren, hetzij aan te sluiten op een hemelwaterput met hergebruik. Rechtstreekse aantakking op afvoerstelsel en zo op de riolering moet verboden worden. Het weglaten van de ondergrens in de Hemelwaterverordening enerzijds, maar het behouden van de verregaande vrijstelling van een omgevingsvergunning voor zowel bijgebouwen als verhardingen anderzijds, is een halve maatregel.	Tekstwijziging nodig. De verordening geeft duidelijk aan dat alle constructies rekening moeten houden met het bronbeleid ongeacht of ze vrijgesteld zijn of niet. Wel wordt het vrijstellingenbesluit gewijzigd zodat alle vrijgestelde constructies slechts van de vrijstelling kunnen genieten wanneer het water ter plaatse infiltreert. Ook de handelingen in art. 10 Vrijstellingenbesluit (bepaalde handelingen op openbaar domein) worden uitgesloten. Deze zullen vaak niet aan de eisen van de verordening kunnen voldoen, en vergunningsplichtig worden doordat zij een uitzondering zouden moeten bekomen. Dit brengt onnodige last met zich mee.
	Aquaflanders AWV	wat verstaat men onder heraanleg van een verharding ? In tegenstelling tot herbouw wordt deze niet gedefinieerd in de VCRO, verwijzingen in de toelichting spreken elkaar hierover bovendien tegen.	Tekstwijziging nodig. Er zal duidelijk worden gemaakt dat het meer moet zijn dan het vervangen van de toplaag.
	NAV	Positief: Ook bij renovaties: de hemelwaterverordening wordt uitgebreid naar renovaties waar werken aan de afwatering gebeuren. Tegen 2050 moeten 90.000 woningen per jaar ingrijpend gerenoveerd worden om de energiedoelstellingen te halen. We moeten als doel hebben om zo veel mogelijk van deze woningen ook aan de hemelwaterverordening te laten voldoen	Geen tekstwijziging nodig.
	Aartselaar	Infiltratie op eigen terrein is moeilijk als er ondergrondse constructies aanwezig zijn.	Aanpassing vereist. Verordening wordt aangepast om duidelijk te maken dat enkel de delen van het perceel waar zich geen ondergrondse constructies in bevinden in aanmerking komen voor natuurlijke infiltratie. Het heeft immers geen zin om te infiltreren in een bodem die slechts enkele tientallen centimeter diep is, als zich daaronder een parkeergarage bevindt.
	Meerhout	De onverharde zone heeft een minimale oppervlakte van 25% van de afwaterende oppervlakte. Bijkomend zou er ook een minimaal volume	Geen tekstwijziging nodig. De vraag is om de dimensionering van een infiltratievoorziening hieraan te koppelen, maar dat is net niet de bedoeling. Er kan in principe op twee manieren voldaan worden door ofwel een voldoende

		<p>voorzien moeten worden. Dit om te vermijden dat het hemelwater bij hevige regenval onmiddellijk afvloeit naar andere percelen.</p> <p>Wat wordt verstaan onder "onverharde zone"? Zijn volgende materialen verhardingen of niet: dolomiet, kiezelsteentjes, kunstgras, gefundeerd gras? Het zou beter zijn om "onverharde zone" te vervangen door "groenzone" en als bijkomende voorwaarde dat de groenzone lager gelegen moet zijn dan de verharding en komvormig met een volume van minimaal 33 liter per m² afwaterende oppervlakte (cfr. artikel 8 §4). In de groenzone moeten levende planten/gras aanwezig zijn.</p>	<p>grote onverharde oppervlakte te gebruiken om het water naar af te voeren ofwel door een infiltratievoorziening aan te leggen. Bij hevige neerslag zullen beide steeds afvoer van water genereren, daar zit immers geen verschil op.</p> <p>Wat verharding is, en wat geen verharding is, is reeds uitgemaakt in rechtspraak door de jaren heen. Alle in het bezwaar gegeven voorbeelden zijn voorbeelden van verhardingen.</p>
	Mortsel	<p>Bij lezing van artikel 4 wordt dit ervaren als minder toegankelijk en leesbaar in vergelijking met de hemelwaterverordening van 2013. Het is niet helder wanneer de Hemelwaterverordening van 2022 wel of niet van toepassing is. Zo wordt opgemerkt dat waterdoorlatende verhardingen niet zijn vrijgesteld, maar dat eveneens de afwaterende oppervlakte niet hoeft te worden meegeteld bij de dimensionering van de infiltratievoorziening</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. Het toepassingsgebied wordt duidelijk afgebakend naar overdekte constructies en verhardingen. In de vorige verordening moesten twee artikels samen gelezen worden namelijk enerzijds waar het wel van toepassing was en anderzijds waar het niet van toepassing was. Door dit te integreren in één artikel is dit korter en bondiger samengevat en ook duidelijker.</p>
	Beveren Administratie stad Antwerpen	<p>de verordening eist dat zowel het hemelwaterafvoersysteem als het afvalwaterafvoersysteem gewijzigd moet worden wil de verordening van toepassing zijn. De gemeente vraagt dat ook bij ingrijpende verbouwingen/uitbreidingen aan gebouwen waarbij het afvalwatersysteem ongewijzigd blijft, een hemelwaterput zou worden opgelegd.</p>	<p>Aanpassing vereist. Bij uitbreidingen zullen we inderdaad voorzien dat de verordening van toepassing is op de uitbreiding, ook al wordt het hemelwater- en afvalwatersysteem van de bestaande overdekte constructie niet grondig gewijzigd.</p> <p>Om dit ook bij verbouwingen op te leggen, lijkt echter te streng, wanneer niet en het hemelwater- en het afvalwatersysteem wordt aangepast.</p>
	Gent	<p>De uitbreiding van het toepassingsgebied met verbouwingen vraagt meer verduidelijking en is door de definitie van 'werken aan de afwatering' te beperkend:</p> <p>De voorbeelden geven aan dat interne verbouwingswerken zonder nieuwe horizontale dakoppervlakte niet gevat zijn. Dit is een gemiste kans! De Stad Gent hanteert in haar bouwreglement het criterium dat elke verbouwing waarbij het afvoerstelsel van afval-en hemelwater kan aangepast worden, verplicht wordt tot het plaatsen van een hemelwaterput. Zo worden ook grondige verbouwingen van het gelijkvloers, ook als dit binnen het bestaand volume gebeurt, gevat. Ols het nodig dat naast de afvoer van hemelwater, ook deze van afvalwater ingrijpend moet worden aangepast?</p> <p>De term 'ingrijpend' vraagt bovendien verduidelijking. Het ambitieniveau voor het bestaand patrimonium kan op dit vlak dus nog naar omhoog. Er zijn namelijk grote kansen en winsten te boeken op privaat domein, het betreft immers het overgrote deel van onze ruimte.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. We kiezen ervoor om niet bij quasi elke verbouwing een hemelwaterput op te leggen, maar dit enkel te doen als naast de afvoer van hemelwater, ook deze van afvalwater ingrijpend wordt aangepast. De stad is de enige van de 300 gemeenten die deze verstrenging vraagt.</p> <p>Over de term 'ingrijpend' zie hoger</p>
	Administratie stad Antwerpen	<p>'Als hemelwater door contact met delen van de verharding zo vervuild is dat het als afvalwater moet worden beschouwd, vallen die delen niet onder dit besluit.' Hierbij vermelden dat dit de bouwheer niet van de verplichting ontslaat om de impact op de waterhuishouding zo veel als</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. Het toepassingsgebied van de verordening focust op proper regenwater. Er worden geen randvoorwaarden voor afvalwater opgelegd aangezien dit in andere regelgeving wordt gevat. Daarnaast kan een vergunningverlener steeds extra randvoorwaarden opleggen aan de afstroom</p>

		<p>mogelijk te beperken. Het kan immers gaan om grote oppervlaktes met een grote kwantitatieve impact op de riolering. Het zou onlogisch zijn dat hemelwater dat vervuild wordt ook aan lagere kwantitatieve voorwaarden zou moeten voldoen dan zuiverhemelwater. In die zin dient er toch een onderscheid te worden tussen afvalwater als resultaat van bijvoorbeeld een industrieel proces (waarbij het debiet min of meer constant is) en (potentieel) vervuild hemelwater (dat gekenmerkt kan worden door grote piekdebieten). Buffering met vertraagde lozing in een vloeistofdichte constructie blijft ook voor (potentieel) vervuild hemelwater mogelijk. In dit verband dient opgemerkt dat wegwater (hemelwater dat afstroomt van wegenis) volgens VLAREM niet als afvalwater wordt beschouwd, maar in de praktijk wel vaak vervuild is met zware metalen, nutriënten en PAK's. Dit is echter mogelijk iets dat beter via de VLAREM –wetgeving verder wordt opgenomen.</p>	<p>van vervuilde oppervlaktes om een te grote impact op het afwaartse stelsel te ondervangen. Via de watertoets kan dit bij vergunningverlening voor IIOA's worden meegenomen.</p>
	WTCB Aquaflanders	<p>In het basisdocument wordt opgelegd dat bij verbouwingen van bestaande constructies enkel de plaatsing van een hemelwaterput gevraagd wordt indien in het project de wijziging van zowel de afvalwaterafvoer als de hemelwaterafvoer wordt voorzien. Het lijkt inderdaad logisch om de aanpassing van de hemelwaterafvoer niet op te leggen in het geval dat de afvoer van bv. een badkamer of keuken wordt gerenoveerd. Anderzijds is het vreemd dat er geen hemelwaterput wordt geëist indien het volledige dak zou worden vervangen met inbegrip van de volledige afvoerinstallatie voor hemelwater zolang er geen afvoer in de badkamer of keuken wordt gewijzigd. Verder wordt – zeker bij renovaties van grotere gebouwen – niet altijd alles in 1 keer verbouwd: indien bv. eerst de gelijkvloerse en eerste verdieping worden gerenoveerd waarbij de afvoerinstallatie voor afvalwater grotendeels wordt vervangen en 4 jaar later de zolderverdieping met inbegrip van het dak en de afvoerinstallatie voor hemelwater is de wet dus niet van toepassing.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. We kiezen er inderdaad bewust voor om enkel verbouwingen met werken aan zowel hemelwaterafvoer als afvalwaterafvoer te vatten.</p>
	Malle	<p>Artikel 4 vermeldt de termen bouwen, herbouwen en verbouwen. Er wordt hierbij niet gesproken over het uitbreiden van gebouwen of verhardingen. Het moet echter duidelijk zijn of het uitbreiden van gebouwen en verhardingen ook onder de term bouwen vallen. Verbouwen is volgens de definitie in de VCRO immers enkel van toepassing als men binnen het bestaande volume blijft.</p> <p>· Het is aangewezen de term 'uitbreiding' op te nemen onder het toepassingsgebied aangezien deze term effectief aan de orde is in de artikels 7 en 8</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. Uitbreiden is zowel bij overdekte constructies als verhardingen opgenomen in het toepassingsgebied (artikel 4). Het bezwaar is foutief.</p>
	Mortsel	<p>Verhardingen en overdekte constructies wateren op eigen terrein af als en slechts als de onverharde zone een minimale oppervlakte van een vierde van de afwaterende oppervlakte heeft. In de toelichtingsnota wordt gesproken over een aangrenzende onverharde zone, maar die omschrijving ontbreekt in de Hemelwaterverordening van 2022.</p>	<p>Geen tekstwijziging nodig. Er wordt duidelijk opgenomen dat het hemelwater moet kunnen infiltreren in deze onverharde zone zonder dat hiervoor een afvoersysteem moet worden voorzien. Dit impliceert dat de onverharde zone in de buurt ligt (en op eigen terrein).</p>

		Bovendien is dit voorschrift onduidelijk: hoe wordt die oppervlakte berekend? Hoe kan de lokale overheid toetsen dat de onverharde zone groot genoeg is?	
	Mortsel	De afschaffing van de oppervlaktedrempel van 40 m ² maakt de Hemelwaterverordening van 2022 onwerkbaar. Voor vele kleine constructies en verhardingen is er geen omgevingsvergunning of melding vereist, zodat de lokale overheid geen weet van heeft of deze is geplaatst, en of de afvoer conform de Hemelwaterverordening van 2022 is gebeurd. Voor kleine constructies op openbaar domein, zoals bv. schuilhokjes van De Lijn, is het niet altijd mogelijk aan de Hemelwaterverordening van 2022 te voldoen. Hiermee volgt automatisch een vergunningsplicht. Dit is procedureel zwaar voor wat eerder een beperkte constructie is. Er is dan ook een vrees dat bij nieuwbouw of herbouw van schuilhokjes de vervoersmaatschappij dit niet zal weten (en dus de wetgeving zal overtreden), of zal opteren om geen schuilhokje te plaatsen, ten koste van het gebruiksgemak van de reiziger. Als lokale overheid vragen wij dan ook een aanpassing van het ontwerp meer in lijn met de voorgaande hemelwaterverordening, met verlaging van de drempelwaarde	De tekst wordt aangepast De bemerking inzake kleine constructies op openbaar domein, zoals bv. bushokjes, is terecht. Opdat dergelijke constructies, die vandaag de dag vrijgesteld zijn, niet steeds een afwijking moeten bekomen en dus de vergunningsprocedure moeten doorlopen, wordt bepaald dat de verordening niet van toepassing is op vrijgestelde constructies op openbaar domein. Op openbaar domein gaat de voorkeur naar globale of collectieve oplossingen voor grote gehelen wegenis. Dat is praktisch zeer moeilijk bij kleine ingrepen, zoals de heraanleg van een kruispunt, of de plaatsing van een bushokje. Deze zaken zijn vrijgesteld.
Art. 5. Ingebruikname en onderhoud			
	Roeselare	Wat met beregenen van tuin en groendaken? Prioriteit 1 moet zijn het hergebruik van water voor toiletten en als laatste water instantie het water gebruiken voor tuin & groendak. Dient deze prioritering opgenomen worden in het besluit?	Geen wijziging nodig. Het besluit doet geen uitspraak over prioritering van gebruik en dat is ook niet nodig. In geval van watertekorten zal immers steeds expliciet gecommuniceerd worden om bepaalde watergebruiken te beperken en dit wordt als afdoende beschouwd.
	Ninove	In artikel 5 wordt gesteld dat de personen die een hemelwaterput gebruiken, handelen als voorzichtig en redelijk persoon waarbij waterverspilling en – verontreiniging wordt vermeden. Ervaring met hergebruik van hemelwater leert dat dit soms zorgt voor geurhinder, verstopping van de vlotter van een (hang)toilet of wasmachine, ...Kunnen er tips gegeven worden voor onderhoud installaties (hemelwaterput, toestellen hergebruik).	Geen wijziging nodig. Dit gaat over zeer technische details die eerder in een achtergronddocument thuishoren dan in een besluit.
	Malle	Artikel 5 vermeldt het woord lozingsbegrenzer. Het is niet duidelijk wat er met deze technische term juist bedoeld wordt. Een definitie is noodzakelijk om enige discussie nadien uit te sluiten.	Aanpassing vereist: term lozingsbegrenzer te vervangen door vertraagde afvoer.
Art. 6. Gescheiden stelsel			
	Arendonk	Bij de aanleg van rioleringsstelsels moet de aanleg verplicht gescheiden gebeuren. Het is onduidelijk of en in welke gevallen bij bestaande gebouwen met een gemengd rioleringsstelsel het rioleringsstelsel	Geen aanpassing vereist. Artikel 6 is slechts van toepassing als werken, vermeld in artikel 4 worden uitgevoerd.

		moet gescheiden worden. Is dat enkel bij werken aan de afwatering? Ontspringen bestaande, onvergunde gebouwen de verplichting?	
	Embuild	BVR: "Het hemelwater wordt ten allen tijde gescheiden gehouden van het afvalwater. Voor bestaande gebouwen waarin afvalwater en hemelwater niet gescheiden zijn, is een gescheiden stelsel alleen verplicht als daarvoor geen bijkomende leidingen onder of door het bestaande gebouw moeten worden aangelegd." Opmerking: Bij ingrijpende verbouwingen in een bestaand gebouw is het wel mogelijk om een gescheiden stelsel aan te leggen.	Geen aanpassing vereist. Deze bepaling is afgestemd op de bepaling die opgenomen is in Vlarem. Het is niet wenselijk om met twee verschillende bepalingen te zitten voor dezelfde ingreep.
	Embuild	BVR: "Het hemelwater wordt ten allen tijde gescheiden gehouden van het afvalwater." Opmerking: Een logische bepaling, maar wat indien in (evt. toekomstige) grijs- of zwartwaterrecuperatiesystemen aan het afvalwater hemelwater toegevoegd wordt om tot een optimale werking te komen. Met artikel 6 zou dit dus niet mogen.	Geen aanpassing vereist. Dit zit grotendeels nog in de proefprojectfase en kan steeds via een uitzondering opgevangen worden. Het lijkt wel aangewezen om dergelijke zaken in het technisch achtergronddocument al kort aan te halen.
	Aquaflanders	Art. 6 stelt vandaag dat het hemelwater ten allen tijde gescheiden gehouden wordt van het afvalwater. Voorheen garandeerde deze bepaling dat op het particulier domein geen koppeling werd gemaakt tussen hemel- en afvalwater. Omdat nu ook het openbaar domein onder de toepassing valt, zou je kunnen stellen dat bij vb. heraanleg van de wegenis per definitie moet overgegaan worden tot de aanleg van een gescheiden stelsel tot aan een bestaande afvoer voor hemelwater (of een infiltratievoorziening zonder overloop). Daarom stellen we voor om deze zin aan te passen tot: "het hemelwater wordt op privaat domein en binnen de projectzone te allen tijde gescheiden gehouden tot de lozing of de aansluiting op het openbaar saneringsnetwerk."	Aanpassing vereist Op openbaar domein worden hemelwater en afvalwater enkel afgevoerd in een gemengd stelsel als dat op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen Vlarem II toegelaten is. In de andere gevallen is een gescheiden stelsel wel verplicht.
	Meerhout	De definitie van bestaande gebouwen is te onduidelijk. Het zou in deze verordening duidelijk moeten zijn, zonder het Besluit van de Vlaamse Regering van 1 oktober 2004 te moeten raadplegen. Ook is het aangewezen om voor de gebouwen van vóór 1 februari 2005 te vermelden dat deze vergund of vergund geacht moeten zijn. Overtredingen belonen door ze vrij te stellen van een nieuwe verplichting is geen behoorlijk bestuur	Geen aanpassing vereist. Dit artikel is toegevoegd om te vermijden dat voor gebouwen die reeds onderworpen waren aan de hemelwaterverordening er nog eens bijkomende maatregelen moeten genomen worden. In dat opzicht kan dit stuk niet geschrapt worden.
	Koksijde	Voor bestaande gebouwen waarin afvalwater en hemelwater niet gescheiden zijn, is een gescheiden stelsel alleen verplicht als daarvoor geen bijkomende leidingen onder of door het bestaande gebouw moeten worden aangelegd à dit is moeilijk te controleren en valt gemakkelijk te omzeilen bouwheer/architect;	Geen aanpassing vereist. De bepaling is afgestemd op de bepaling die hierover opgenomen is in Vlarem. Het is niet wenselijk om over dezelfde werken twee verschillende bepalingen vast te leggen in de regelgeving.
Art. 7. Normen voor de put			
	NAV	Positief: Grotere regenwaterputten: als meerdere aftappunten voor regenwater in een woning worden gerealiseerd, is 5.000 l onvoldoende. Het is een sterke verbetering om de regenwaterputten	Geen aanpassing vereist.

		gradueel te vergroten volgens de afwaterende oppervlakte. Dit beantwoordt beter aan het werkelijke hergebruik in gebouwen.	
	Arendonk	De hemelwaterverordening 2013 verplicht een hemelwaterput bij nieuwbouw of herbouw (art. 9 §1). Daarbij wordt geen uitzondering gemaakt voor bestaande, onvergunde gebouwen. Dat betekent dat de verordening 2013 ook van toepassing is bij regularisaties. In de verordening 2022 is opgenomen wat een bestaand gebouw is (art. 7.§1, 2e lid). Bestaande, onvergunde gebouwen vallen daardoor buiten het toepassingsgebied van de hemelwaterput. Op deze wijze wordt de overtreder beloond en is de verordening niet van toepassing op regularisaties. We suggereren om dit te wijzigen naar vergunde gebouwen	Aanpassing vereist. De bewuste passage luidt: "In het eerste lid wordt verstaan onder bestaande gebouwen: de gebouwen die gebouwd zijn op het ogenblik van de vergunningsaanvraag of, als het over van vergunning vrijstelde handelingen betreft, op het ogenblik van de start van deze vrijgestelde handelingen." De zinsnede "de gebouwen die gebouwd zijn" wordt vervangen door "de hoofdzakelijk vergunde of vergund geachte gebouwen of hoofdzakelijk vergunde of vergund geachte overdekte constructies die gebouwd zijn...". Deze bepaling slaat trouwens ook op de overige gebouwen en overdekte constructies en niet enkel op de eengezinswoningen. Ze wordt dus ondergebracht in een aparte paragraaf.
	Aquaflanders	In de nieuwe dimensioneringsregels voor het volume van een hemelwaterput bij eengezinswoningen worden volumes van meer dan 10m³ opgelegd (In het oorspronkelijk voorstel CIW stond 62,5l/m²). Is het zinvol om bij eengezinswoningen hemelwaterputten te voorzien groter dan 10m³?. Deze installaties zullen (ook in het hoogklimaatscenario) niet langer leeg lopen. Bij dergelijk grote oppervlaktes gecombineerd met beperkt verbruik is het eerder nuttig op te geven welke oppervlakte nog een nuttige bijdrage levert aan het herbruik en welk deel van de oppervlakte beter rechtstreeks op de infiltratievoorziening wordt aangesloten.	Geen wijziging vereist. Er wordt een minimaal volume vastgelegd voor ééngesinswoningen dat afgestemd is op de beschikbare klimaatscenario's en een standaard verbruik. Grotere volumes plaatsen kan en mag, maar is niet verplicht maar kan bij extreem lange droogteperiodes wel nog een langer nuttig hergebruik garanderen. Verder voorziet de regelgeving duidelijk dat een grotere opvang niet verplicht is, indien uit de aanvraag blijkt dat de gebruiksmogelijkheden niet in verhouding zijn tot het vastgelegde volume. Dit biedt een voldoende garantie dat er geen nodeloze investeringen gebeuren en in specifieke situaties kan altijd steeds via een afwijking gemotiveerd worden waarom voor een bepaalde oplossing gekozen is.
	Aquaflanders	Het is onduidelijk of voor een gebouw zonder wooneenheden een afwijking obv artikel 11 moet aangevraagd worden (of hoe de onmogelijkheid tot hergebruik anders moet gemotiveerd worden) bv. voor een bushokje, elektriciteitscabine... op openbaar domein.	In de regelgeving is steeds aangegeven dat indien er geen gebruiksmogelijkheden zijn voor het opgevangen hemelwater, het water moet geïnfilteerd of gebufferd worden. Vrijgestelde constructies op openbaar domein sluiten we uit van het toepassingsgebied.
	Arendonk	Art. 7.§1., §2 en §3, telkens 1e lid: de plaatsing van een hemelwaterput is niet verplicht bij uitbreiding van een bestaand gebouw zonder werken aan de afwatering, ongeacht er reeds hemelwaterput aanwezig is of niet en ongeacht de oppervlakte van de uitbreiding. Werken aan de afwatering vereisen ingrijpende werken aan beide afvoersystemen. De praktijk leert dat bouwheren die liever geen hemelwaterput bij plaatsen op plan geen ingrijpende werken aan de afvoersystemen vermelden en bv. vermelden dat de uitbreiding aansluit op het bestaande aanwezige stelsel. Dit valt amper te controleren, noch te handhaven. We suggereren om de plaatsing van een hemelwaterput bij uitbreiding ook te verplichten, bij afwezigheid van een bestaande hemelwaterput. Bij kleine uitbreidingen kan de voorgestelde oplossing zoals bij tuinhuisen en carports gehanteerd worden, waarbij de voorkeur wordt gegeven aan infiltratie ter plekke.	Aanpassing vereist. We verplichten een put ook bij sommige uitbreidingen zonder werken aan de afwatering.
	IGEAN	Het nuttig hergebruik en de aftappunten dient gedefinieerd te worden naar minstens toiletspoelingen van de gelijkvloerse verdieping, dienstkraan voor kuiswater/wasmachine, buitenkraan beregening.	Geen aanpassing vereist. Er is opgenomen dat hergebruik moet voorzien worden voor alle voorzieningen waar geen drinkwaterkwaliteit voor nodig is waaronder toiletspoeling, poetswater, wasmachine en gebruik buiten.

	Meerhout	<p>De definitie van bestaande gebouwen wijkt af van artikel 6. Eenzelfde definitie is aangewezen.</p> <p>De berekening van de inhoud van de hemelwaterput is veel te ingewikkeld en zorgt voor onlogische situaties (vb. 199 m² moet 10 000 liter voorzien - 200 m² moet 20 000 liter voorzien). Een hemelwaterput van 5 000 liter bij een woning tot 80 m² is veel te klein en niet aangepast aan de klimaatverandering (hevige regenval en langdurige droogte). Bijgevolg zal deze vaak overlopen en vaak droog staan. Er wordt beter altijd 100 liter/m² opgelegd.</p> <p>§2 is in de praktijk niet altijd toepasbaar. Vb. een tweegezinswoning van 110 m² moet een put voorzien van 11 000 liter en er moeten 3 wooneenheden op aangesloten worden, terwijl er maar 2 zijn.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. De definitie is bewust verschillend.</p> <p>Geen aanpassing vereist. Elke grenswaarde zorgt voor sprongen. Op basis van het huidige voorstel is het heel duidelijk hoeveel volume hemelwaterput er bij een bepaalde woning moet voorzien worden. Een grotere put plaatsen bij een gebouw kleiner dan 80 m² is niet verplicht omdat de toevoerende dakoppervlakte anders te beperkt is om de put te vullen.</p> <p>Aanpassing vereist: tekst artikel wijzigen in wat volgt: <i>Per begonnen putvolume van 5000 liter wordt minimaal een woongelegenheid op de hemelwaterput aangesloten, voor zover er voldoende woongelegenheden aanwezig zijn.</i></p>
	Overijse	<p>Door het vergroten van de hemelwaterputten kan meer water opgeslagen worden, wat als een pluspunt kan aanzien worden bij hevige regenwaterval. Maar dit zal op perceelniveau tot gevolg hebben dat er nog minder water in de bodem kan dringen ingevolge de verstening van de oppervlakte door de hemelwaterput. Alsook met grotere hemelwaterputten wordt de kans immers nog klein dat deze, gezien het fenomeen van toenemende droogte, 'vol' geraken, laat staan overlopen in de infiltratievoorziening. Bij opmaak van de huidige hemelwaterverordening werd de regenwaterput gedimensioneerd op basis van het verbruiksdebit, het dakoppervlak en het gemiddelde percentage leegstand. Dit laatste, de leegstand van de put, is van belang om de kwaliteit van het water te bewaken in kader van afstromende vuilresten als bladeren, stof, ... van de daken. Het opdrijven van het verbruik zal tot gevolg hebben dat het verbruik van regenwater verhoogd maar of dit in relatie staat tot de aangesloten dakoppervlakte in functie van de neerslag is nog de vraag. Wanneer een woning met een dakoppervlak van een woning is 150 m² aanwezig is en bewoond wordt door 4 personen die het regenwater gebruiken voor de toiletspoeling, tuin, wasmachine als poetswater. Dat komt overeen met een verbruik van 30 liter/dag/persoon voor toiletspoelingen, 4 liter/dag/persoon voor de tuin, 17 liter/dag/persoon voor de was en 4 liter/dag/persoon voor toiletspoelingen Dit geeft een maximum volume in de put van 50 l/m² x 150 m² = 7.500 l en een minimum verbruik van 220 liter voor 4 inwoners per dag of 6.600 liter. Voor eenzelfde gezin van 2 personen ligt dit verbruik maar op 3.300 liter. De grootte van de put en het verbruik kadert bijgevolg dus ook in het aantal personen die het pand bewonen en hun gebruik. De leegstand van de regenwaterput, alsook het overlopen ervan zijn dus in de hand gewerkt door het aantal verbruikerspunten per gebouw in relatie tot het aantal verbruiker. Hiermee houdt de gewestelijke verordening geen rekening.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. Het gebruik van regenwater zal tot gevolg hebben dat er minder water ter plaatse infiltreert, maar er moet voldoende integraal bekeken worden. Het drinkwater dat anders zal gebruikt worden dient ook opgepompt worden uit oppervlaktewater of grondwater, waardoor verdroging op een andere locatie in de hand wordt gewerkt. Daarnaast gaat dit enkel op over de dakoppervlakte wat enkele procenten van de totale oppervlakte in Vlaanderen is. De overlopen van de regenwaterput moeten nog steeds infiltreren waardoor nog steeds een relevant en significant deel van het water kan infiltreren. Verder moet er rekening mee gehouden worden dat water dat infiltreert ook onderhevig is aan evapotranspiratie, wat niet het geval is bij het water in de hemelwaterputten.</p> <p>Voor het hergebruik van regenwaterputten kan verder geen rekening gehouden worden met de gezinssamenstelling of het aantal bewoners per pand. Dit zou impliceren dat bij het bijkomend intrekken of wegtrekken van bewoners steeds de dimensionering moet aangepast worden. Voor de berekening van de richtwaardes is daarom vertrokken van gemiddeldes. Een onderbouwing voor de regenwaterputten is onder meer terug te vinden in de volgende studie: https://www.vmm.be/publicaties/analyse-historische-droogte-en-ontwerprichtlijnen-bronmaatregelen-onder-klimaatverandering</p>

	Koksijde	Geen uitzondering opgenomen voor het voorzien van grotere hemelwaterputten;	Geen aanpassing vereist. De regelgeving legt een minimum op, meer mag dus altijd.
	Mortsel	Het is positief dat er grotere hemelwaterput ten verplicht te plaatsen zijn bij eengezinswoningen. Er wordt wel opgemerkt dat woningen van 199 m ² verplicht zijn om een hemelwaterput van 10.000 liter te plaatsen, terwijl een eengezinswoning van 201 m ² een hemelwaterput van 20.200 liter moet plaatsen. Er wordt voorgesteld om de zinsnede in volgende zin aan te passen: 4°bij een horizontale dakoppervlakte vanaf 200 vierkante meter: 10.000 liter, met bijkomend minimaal 100 liter per vierkante meter horizontale dakoppervlakte boven de 200 vierkante meter, tenzij uit de aanvraag blijkt dat de gebruiksmogelijkheden niet in verhouding zijn tot het vastgelegde volume.	Geen aanpassing vereist. Het werken met drempels heeft altijd tot gevolg dat er vanaf een bepaalde oppervlakte een relevante sprong is. Dit is eveneens het geval van 5 naar 7,5 en van 7,5 naar 10 m ³ . De voorgestelde bepaling maakt de berekening iets complexer, wat gezien de opmerkingen om de regelgeving zo eenvoudig mogelijk te houden niet wenselijk is.
	Mortsel	<p>1. Het is bij bestaande gebouwen en overdekte constructies niet duidelijk of de bestaande dakoppervlakte wordt meegeteld in de dimensionering van de hemelwaterput, of enkel de nieuwe dakoppervlakte. Het is eveneens niet duidelijk of bestaande gebouwen met een reeds geplaatste hemelwaterput eveneens moeten voldoen aan de verordening. Veel woningen hebben een hemelwaterput van 5.000 liter geplaatst.</p> <p>2. Bij §3 wordt gesteld dat bij ontbrekende gebruiksmogelijkheden het hemelwater geïnfilterd of gebufferd dient te worden. Dit is een overbodige herhaling. Uit artikel 8 en 4 is er reeds een verplichting voor een infiltratie- of buffervoorziening voor overdekte constructies die niet op eigen terrein afwateren in een onverharde zone.</p> <p>3. Uit de lezing van §5 blijkt dat een retentiedak in de plaats van een hemelwaterput mag aangelegd worden.</p> <p>De minimale opslagcapaciteit van een retentiedak (50 liter per m²) is voor de helft kleiner dan de minimale opslagcapaciteit van een hemelwaterput (100 liter per m²). Bovendien is het gebruik niet gespecificeerd en niet aan dezelfde voorwaarden onderworpen als een hemelwaterput. Dit houdt ook geen rekening met het feit dat er een groter verlies van hemelwater door verdamping gebeurt op retentiedaken. Het lijkt niet de bedoeling om een vrijstelling te geven voor alternatieven die niet evenwaardig zijn</p>	<p>1. Aanpassing vereist: dit punt is terecht. Er wordt in artikel 10 verduidelijkt dat ook bestaande dakoppervlakte moet meegeteld worden.</p> <p>Volgende verduidelijkingen worden opgenomen in geval van verbouwing met werken aan de afwatering of uitbreiding</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebouw met 1 woongelegenheid en reeds bestaande hemelwaterput: geen bijkomende hemelwaterput verplicht. - Gebouw met meerdere woongelegenheden en reeds bestaande put: geen bijkomende hemelwaterput verplicht. - Overdekte constructie zonder woongelegenheid en bestaand put: plaatsing van een bijkomende hemelwaterput verplicht voor het bijkomend volume als die bijkomende put minimaal 10.000 liter zou moeten zijn. <p>2. Geen aanpassing vereist. Deze bepaling gaat over meer dan het louter infiltreren of bufferen.</p> <p>3. De specifieke en complexe regeling rond retentiedaken wordt geschrapt.</p>
	Arendonk	Art. 7.§1, 5de lid. Punt 4° verschuift de beoordeling van de gebruiksmogelijkheden voor hemelwater naar de omgevingsambtenaar en de vergunningverlenende overheid en is voer voor discussie en subjectieve beoordelingen. Het valt te begrijpen dat elk dossier anders is. Het is wenselijk hier wel een technisch achtergronddocument voor op te maken met voorbeeldsituaties als leidraad.	Geen aanpassing vereist. Het is inderdaad de bedoeling een technisch achtergronddocument op te maken.
	Harelbeke	Art 7, §1Er wordt beter gesproken over 'één' woongelegenheid i.p.v. 'een' woongelegenheid.	Geen aanpassing vereist: in juridische teksten wordt van het woord "één" door legistiek advies steeds "een" gemaakt.

	Harelbeke	Art 7, §4Er moeten aanvoerleidingen aangelegd worden. Moet dit ook niet verplicht aangesloten worden?	Geen aanpassing vereist. Dit volgt logischerwijze uit de verplichting om de betrokken toestellen aan te sluiten en gebruik van hemelwater mogelijk te maken.
	Harelbeke	Art. 7 §2 en §4Voor meerdere wooneenheden moet er per begonnen putvolume van 5000l een wooneenheid aangesloten zijn. Verder staat dat er een aanvoerleiding moet zijn naar elk toilet. Moet dit samengelezen worden dat §4 de minimale aanvoerleidingen/aftappunten vastlegt per aangesloten wooneenheid? Kan dit verduidelijkt worden in de toelichting (verslag)?	Geen wijziging vereist. In het technisch achtergronddocument zal hierop verder ingegaan worden. Het spreekt voor zich dat de verplichting tot maximaal hergebruik van toepassing is op elke aangesloten wooneenheid, en niet op de niet aangesloten wooneenheden.
	Harelbeke	Art. 7 §5 De laatste zin maakt deze paragraaf onduidelijk. Nu leest het alsof een retentiedak niet moet aangesloten zijn op een hemelwaterput en je bij afwerking met een groendak geen hemelwaterput moet voorzien. Stel dat het dak volledig een retentiedak is, waarvan het volume herbruikt wordt, zonder afwerking groendak, waarom moet er dan nog een hemelwaterput voorzien worden (als de aansluiting toch niet verplicht is)?	Aanpassing vereist: Dit is een van de bezwaren die knelpunten meegeeft rond retentiedaken. Gelet op het relatief beperkt gebruik van dergelijke daken en de verscheidenheid hierin, werd geoordeeld dat deze afzonderlijk bekeken moeten worden als hemelwaterput of in het kader van de uitzonderingsregel. Het technisch achtergronddocument zal hier dieper op in gaan.
	Arendonk	Art. 7 §1 en §4 Wanneer als minimaal hergebruik alle toiletten, de wasmachine en buitenkraan indien er een tuinaanwezig is, voorzien wordt dan is in de praktijk voor een modaal gezin van 4, een regenwaterput van 10 000 liter niet afdoende. Het lijkt dan ook een gemiste kans om vanaf woningen met een dakoppervlakte van 120m ² geen grotere put te ambiëren die meer aansluit bij het werkelijke verbruik. Terecht wordt alleen al om praktische redenen het volume voor kleine percelen beperkt tot 5 000 liter, wat in de praktijk al vaak een uitdaging zal zijn. Daarnaast maakt de opdeling van de dakoppervlakken zoals vermeldt in art. 7 §1 wel grote sprongen een indeling als volgt lijkt meer aan te sluiten bij het algemeen idee van 100 l/m ² en ook bij de hierboven vermelde bedenking inzake het volume :o 1° bij een horizontale dakoppervlakte kleiner dan 80 vierkante meter: 5000 liter;o 2° bij een horizontale dakoppervlakte vanaf 80 vierkante meter, maar kleiner dan 100 vierkante meter: 7500 liter;o 3° bij een horizontale dakoppervlakte vanaf 100 vierkante meter, maar kleiner dan 150 vierkante meter: 10.000 liter;o 4° bij een horizontale dakoppervlakte vanaf 150 vierkante meter, maar kleiner dan 200 vierkante meter: 15.000 liter;o 5° bij een horizontale dakoppervlakte vanaf 200 vierkante meter: minimaal 100 liter per vierkante meter horizontale dakoppervlakte tenzij uit de aanvraag blijkt dat de gebruiksmogelijkheden niet in verhouding zijn tot het vastgelegde volume. •	Geen wijziging vereist. Voor de berekeningen kan moeilijk een variatie in gezinsgrootte in rekening worden gebracht. Het klopt dat bij grotere gezinnen meer gebruik mogelijk zal zijn, dan bij kleinere gezinnen. Er is echter ook geen relatie te leggen tussen gezinsgrootte en dakoppervlakte. Soms leven er veel mensen in een klein appartement en anderzijds kan een alleenstaande in een groot huis wonen. Er moet daarom vertrokken worden van gemiddeldes en de opgenomen getallen zijn dan ook op die waardes gebaseerd. Het is echter steeds toegelaten om grotere regenwaterputten te steken indien men verwacht dat er veel meer hergebruik is, maar men moet er dan ook rekening mee houden dat de toevoerende dakoppervlakte eveneens maatgevend is om een vulling van de regenwaterputten te krijgen. Wat betreft de sprongen: zie hoger
	Gent	Het optrekken van het minimale volume van de hemelwaterput is positief. In dens stedelijk gebied zal dit echter niet altijd mogelijk zijn. We verwachten door deze aanpassing een toename in de	Geen aanpassing vereist. De dimensionering op het groenblauwpeil werd reeds aangepast, waardoor deze veel beter in overeenstemming is met de voorliggende normen. Er werd daarbij nog gerekend met 5% leegstand, waar

		afwijkingaanvragen.-De dimensioneringsregels moeten in overeenstemming zijn met de net gelanceerde Vlaamse tool op groenblauwpeil.be. Dat is nu niet het geval.-Bij constructies die geen enkele woongelegenheid bevatten, vervalt de verplichting voor een hemelwaterput indien kan aangetoond worden dat er geen gebruiksmogelijkheden zijn. Het hemelwater moet dan geïnfiltreerd of gebufferd worden. Hier ook de retentiedaken afgewerkt met een vegetatielaag toevoegen als volwaardig alternatief.	dit voor de verordening en ook in het kader van droogte beter is om te rekenen met 1% leegstand. Daarnaast laat het groenblauwpeil toe om ook gebruik afhankelijk van gezinsgrootte te laten variëren, wat in regelgeving niet kan vastgelegd zonder deze nodeloos complex te maken en waar worden basiswaardes in moeten worden opgenomen. De samenstelling van het aantal bewoners kan gedurende de levensduur van een gebouw immers ingrijpend wijzigen.
	Omgeving Izegem Beveren Antwerpen Sint-Gillis-Waas	Betreft art. 7.§1-3 1 Hier wordt gesteld dat de plaatsing van een of meer hemelwaterputten ook verplicht is bij de verbouwing of uitbreiding van een bestaand gebouw met werken aan de afwatering. Het is onduidelijk hoe deze bepaling moet worden toegepast in het geval een bestaande hemelwaterput aanwezig is maar onvoldoende groot blijkt. Mag dan een tweede put worden geplaatst zodat de minimuminhoud wordt bereikt? Moeten de twee putten met elkaar in verbinding staan? Zo niet, welke dakoppervlakte moet worden aangesloten op welke put? 2. Onder 7.§1 (situaties met één woongelegenheid) wordt vermeld dat alle daken die onder de verordening vallen ook effectief op de hemelwaterput(ten) moeten worden aangesloten. Het is vreemd dat dit niet wordt vermeld onder 7.§2 (situaties met meerdere woongelegenheden) en 7.§3 (situaties zonder woongelegenheid).	1. Aanpassing vereist. Zie hoger, 2. Deze bepaling wordt apart opgenomen in een nieuw artikel.
	Omgeving Izegem	Betreft art. 7.§5 Dit artikel bepaalt dat geen hemelwaterput hoeft te worden voorzien als de afwerkingslaag bestaat uit een groendak. Het woord 'groendak' kan hier beter worden vervangen door 'vegetatielaag'. Want strikt genomen zou dit betekenen dat de dakdelen die aangelegd zijn met een opslagcapaciteit van minder dan 50L/m ² (en dus niet voldoen aan de nieuwe definitie van een groendak) wel moeten worden aangesloten op een hemelwaterput. Dit is echter niet aangewezen gelet op de verminderde waterkwaliteit.	Aanpassing vereist: De definitie van groendak wordt aangepast n.a.v. de wijzigingen rond retentiedaken (zie hoger). Daarnaast wordt in een afzonderlijk lid opgenomen dat groendaken niet moeten voorzien in een hemelwaterput.
	Beveren	Er worden leidingen aangelegd naar elk WC, etc. Is dit naar elk appartement?	Aanpassing vereist. Dit is vanzelfsprekend niet nodig naar de appartementen die niet moeten aangesloten worden. De tekst wordt verduidelijkt.
	Administratie stad Antwerpen	Artikel 7, §3“....Is de plaatsing van een of meer hemelwaterputten verplicht tenzij kan worden aangetoond dat er geen gebruiksmogelijkheden zijn voor het opgevangen hemelwater.”	Aanpassing vereist: aanvullen met “en ook in de toekomst redelijkerwijze niet beschikbaar zullen zijn”

		Hier kan men overwegen om deze uitzondering te laten vallen om de nieuwe infrastructuur toekomstbestendig te maken alsook collectief hergebruik aan te moedigen. Een hemelwaterput kan immers in het huidige gebruik van de overdekte constructie beperkt zijn, maar mogelijk niet in het toekomstige gebruik (na verkoop, herinrichting, ...). Ook is de kans erg groot dat een private persoon, instelling of de overheid in de omgeving het water wél nuttig kan gebruiken. Aangezien deze uitzondering vaak zal worden aangevraagd voor constructies met grote dakoppervlaktes gaat door deze uitzondering het (collectief) hergebruik sterk onderbenut blijven.	
	Administratie stad Antwerpen Embuild	Art. 7, §5: "Voor de delen van het dakoppervlak die voorzien zijn van een retentiedak, is de aansluiting op een hemelwaterput niet verplicht als het opgeslagen hemelwater gebruikt wordt. In dat geval kan het volume dat opgeslagen wordt op het retentiedak beschouwd". Betekent dit dat sowieso geen hemelwaterput moet geplaatst worden als er een retentiedak is waarvan het water hergebruikt wordt, ongeacht het opslagvolume van het retentiedak? Of moet nog een hemelwaterput geplaatst worden voor het volume dat volgens §1-3 voorzien moet worden maar niet voorzien is op het retentiedak?	Tekst wordt aangepast: Gelet op de verschillende bezwaren die wijzen op verschillende knelpunten met retentiedaken (verschillende definities, concrete toepassing, verschil in het in mindering brengen,...) wordt de regeling rond retentiedak niet langer als algemene mogelijkheid voorzien, maar wordt dit opgevangen binnen het kader van de uitzonderingsregel. Het technisch achtergronddocument zal hier verder op ingaan.
	WTCB	Deze paragraaf verplicht om alle toestellen die aangesloten kunnen worden op hemelwater, altijd effectief op hemelwater aan te sluiten, waar enkele vraagtekens bij geplaatst kunnen worden: • Voor gebouwen met een kleine dakoppervlakte (< 80 m ²) maar een doorsnee gebruik is het aansluiten van alle mogelijke toepassingen dikwijls niet de meest logische oplossing: moet hier dan telkens volgens Art. 11 van het besluit een afwijking voor aangevraagd worden? • Bij aanwezigheid van een tuin legt het artikel op om altijd een aanvoerleiding naar de tuin te voorzien en dus een buitenkraan te plaatsen. Een dienstkraan, geschikt voor het gebruik 'poetsen/ tuin' kan even goed – en zelfs meestal bij voorkeur – in de wasplaats/berging/garage... geplaatst worden. • Behalve hemelwater promoot de Vlaamse overheid sinds enkele jaren actief het gebruik van (behandeld) grijs water. Met het eventuele gebruik van grijs water in het gebouw zal dan ook rekening gehouden moeten worden. Indien hergebruik van grijs water is voorzien, is het niet langer logisch om alle toepassingen waarvoor het tweedecircuitwater geschikt is, verplicht hemelwater te laten gebruiken. Logischer zou zijn om aansluiting te verplichten op een installatie voor tweedecircuitwater en de eigenaar de vrijheid te geven op welke manier hij hieraan invulling wenst te geven, uiteraard rekening houdend met de bestaande wetgeving.	Geen aanpassing vereist. Er wordt niet verduidelijkt waarom het maximaal aansluiten niet de meest logische oplossing is. In geval er te weinig hemelwater ter beschikking is, kan steeds bijgevoeld worden met drinkwater maar in eerste instantie moet het hemelwater wel maximaal gebruikt worden. Het gebruik van een dienstkraan voor kuiswater is opgenomen aangezien bij maximaal hergebruik alle voorzieningen worden gevat die geen drinkwaterkwaliteit nodig hebben. Het is niet mogelijk om elke individuele mogelijkheid of locatie voor een dienstkraan op te sommen in het besluit. Grijswater gebruik is zeker in opmars, maar nog geen standaard praktijk. In de gevallen er toch wordt voorzien in grijswaterhergebruik kan dit perfect via een afwijking gemotiveerd worden en kan de vergunningverlener akkoord gaan dat hemelwater voor de toepassingen die functioneren op grijswater niet verplicht is.
	Gent	1. Het optrekken van het minimale volume van de hemelwaterput is positief. In dens stedelijk gebied zal dit echter niet altijd mogelijk zijn.	1-2. Geen aanpassing vereist. De dimensionering op het groenblauwpeil werd reeds aangepast, waardoor deze veel beter in overeenstemming is met de voorliggende normen. Er werd daarbij nog gerekend met 5% leegstand, waar

		<p>We verwachten door deze aanpassing een toename in de afwijkingsaanvragen.</p> <p>2. De dimensioneringsregels moeten in overeenstemming zijn met de net gelanceerde Vlaamse tool op groenblauwpeil.be. Dat is nu niet het geval.</p> <p>3. Bij constructies die geen enkele woongelegenheid bevatten, vervalt de verplichting voor een hemelwaterput indien kan aangetoond worden dat er geen gebruiksmogelijkheden zijn. Het hemelwater moet dan geïnfiltreerd of gebufferd worden. Hier ook de retentiedaken afgewerkt met een vegetatielaag toevoegen als volwaardig alternatief.</p>	<p>dit voor de verordening en ook in het kader van droogte beter is om te rekenen met 1% leegstand. Daarnaast laat het groenblauwpeil toe om ook gebruik afhankelijk van gezinsgrootte te laten variëren, wat in regelgeving niet kan vastgelegd worden omdat gemiddelde basiswaardes moeten opgenomen worden. De samenstelling van het aantal bewoners kan gedurende de levensduur van een gebouw immers ingrijpend wijzigen.</p> <p>3. Tekst wordt aangepast wat betreft retentiedaken. Zie hierboven</p>
	Roeselare	<p>“Indien geen gebruiksmogelijkheden voor regenwater moet er geen regenput geplaatst worden” -> Kan het water niet opgevangen worden in regenwaterputten die door andere instanties/geïnteresseerden kan gebruikt worden?</p>	<p>Geen aanpassing vereist. Er kan altijd voorzien worden in collectieve voorzieningen via art. 10, maar een hemelwaterput waar maar occasioneel een externe partij water uit afneemt, zal niet het gewenste effect hebben naar het afwaartse waterstelsel aangezien deze bijna permanent vol zal staan. Het is in die gevallen daarom beter om te infiltreren of te bufferen met vertraagde afvoer.</p>
Art. 8. Normen voor de infiltratievoorziening			
	NAV	<p>Positief: Infiltratievoorzieningen ook bij kleinere percelen: vele nieuwbouwperven in Vlaamse verkavelingen zijn kleiner dan 250 m². Deze percelen zijn perfect geschikt om aan infiltratie te doen. Het was een gemiste kans dat infiltratie op deze percelen niet verplicht was. Een aanpassing van deze grenswaarde vinden wij dan ook een heel goede zaak.</p> <p>- Beperkte infiltratiediepte en bovengrondse infiltratievoorzieningen: momenteel worden heel wat ondergrondse infiltratieputten en -kratten aangelegd op percelen met hoge grondwaterstanden. Dit zorgt voor een sterk drainerend effect. Dat is het omgekeerde van waterbewust bouwen en creëert een verdere daling van de grondwaterstanden. We zijn tevreden dat de nieuwe hemelwaterverordening hier paal en perk aan stelt.</p>	<p>Geen aanpassing vereist.</p>
	Beveren Embuil WitteveenBos	<p>In de toelichting wordt verwezen naar verplichte infiltratieproeven en grondwatermetingen. In de verordening niet. Wie bepaalt wanneer dat nodig is.</p>	<p>Tekst wordt aangepast. Deze proeven werden inderdaad niet opgenomen in de verordening zelf. Dit wordt rechtgezet.</p>
	Huldenberg Koksijde	<p>Bij de verplichting om een infiltratievoorziening te plaatsen dient er ook rekening gehouden te worden met de bodemtype (leem, zand, klei, ...) en de grondwaterstand, beide belangrijke bepalende factoren voor de infiltratiecapaciteit. Deze voorwaarden dienen expliciet toegevoegd te worden, want op laag gelegen kleibodems is het bijvoorbeeld nutteloos om infiltratievoorzieningen te plaatsen en kan er meer ingezet worden op buffering en recuperatie.</p>	<p>Geen aanpassing vereist: een verder onderscheid naar bodemtype maken in de verordening is niet wenselijk en zou ook te complex zijn. Daarnaast blijkt uit onderzoek in opdracht van VMM ook dat de variabiliteit binnen de bodemtexturen veel groter is dan tussen de verschillende texturen onderling. Concreet wil dit zeggen dat louter op basis van de bodemtextuur geen beslissing kan genomen worden of infiltratie al dan niet zinvol is. Daarnaast is het voor kleine oppervlaktes niet mogelijk om het water vertraagd af te voeren en zal infiltratie, hoewel beperkt, toch nog zinvol zijn.</p>
	Beveren	<p>Wanneer kan de infiltratievoorziening afgedekt worden? Zijn infiltratiekratten verboden? Dient elke woning een wadi aan te leggen?</p>	<p>Geen aanpassing vereist. De regelgeving voorziet duidelijk dat er moet gewerkt worden met bovengrondse infiltratievoorzieningen. Er kunnen argumenten zijn,</p>

			anders dan vanuit het watersysteem, die het toch noodzakelijk maken om dit ondergronds uit te voeren. Dit dient dan gemotiveerd te worden door de aanvrager en beoordeeld te worden door de vergunningverlener. In het technisch achtergronddocument dat wordt opgemaakt kan hier verder op ingegaan worden in welke typegevallen dat eventueel aanvaardbaar is.
	Mortsel	<p>1. De infiltratievoorziening wordt niet voorzien als kadastrale percelen kleiner zijn dan 80 m². Het is niet duidelijk of dit een verbodsbepaling is, of simpelweg een niet-verplichting. Het is niet duidelijk of dit ook geldt voor het openbaar domein.</p> <p>2. Deze bepaling is eerder contradictorisch, aangezien eenzelfde bepaling niet geldt voor de verplichting tot plaatsing van een hemelwaterput, ook al neemt een hemelwaterput meer ruimte in dan een infiltratievoorziening, en zijn er ondertussen combiputten die hemelwaterput en infiltratieput in één voorziening combineren. De noodzaak voor dit voorschrift is betwistbaar.</p>	<p>1. Geen aanpassing vereist. Het is geen verplichting maar wel toegestaan. (het is dus zeker geen verbodsbepaling) Dit geldt eveneens voor openbaar domein. Echter, het openbaar domein zelf heeft normaal geen kadastrale percelen.</p> <p>2. Ook putten zijn inderdaad vrij groot. Maar zij kunnen desnoods ook onder gebouwen worden opgericht. Daarom voeren we geen vrijstelling voor putten in op kleine percelen.</p>
	Mortsel	Bij de dimensionering van de infiltratievoorziening wordt de bestaande afwaterende oppervlakte niet volledig meegerekend, tenzij deze minder is dan twee maal de nieuwe afwaterende oppervlakte. Dit is een verbetering dan de huidige verordening, maar doordat groendaken slechts voor de helft tellen, zullen vele infiltratievoorzieningen nog steeds te klein gedimensioneerd worden, waardoor deze overlopen en hun functie voor de waterhuishouding en de ontlasting van de openbare riolering niet vervullen.	Geen aanpassing vereist: de normeringen voor groendaken worden veel strenger. In dat opzicht is dit effect ondervangen. Groendaken die onvoldoende opvangcapaciteit hebben, moeten bijgevolg volledig meegeteld worden bij de berekening van de dimensionering van de infiltratievoorziening.
	Mortsel	Infiltratievoorzieningen mogen geen afdekking hebben, maar nergens wordt gedefinieerd wat wordt bedoeld met "afdekking". Is een grindstrook "geen afdekking"? Het lijkt de bedoeling dat infiltratievoorzieningen vooral uit levend groen bestaan. Waarom is er dan niet geopteerd voor courante termen zoals bovengronds/ondergronds en natuurlijk/kunstmatig?	Aanpassing vereist: bovengronds lijkt inderdaad een betere term en kan ook afgestemd worden op de richtlijnen voor bovengrondse infiltratievoorzieningen van Vlario.
	Mortsel	Er zijn twee typefouten gebeurd: twee maal is er een §4. Eveneens wordt in de ene §4 gesproken over het buffervolume van een infiltratievoorziening, in de andere §4 over het infiltratievolume.	Aanpassing vereist: nummering paragrafen moet gecorrigeerd worden.
	Mortsel	De aftrek van 30 m ² vanwege de hemelwaterput kan in een aantal gevallen nog steeds leiden tot negatieve afwaterende oppervlakte. Er is in de Hemelwaterverordening van 2022 nog steeds geen regeling voorzien welk infiltratievolume en welke infiltratieoppervlakte de infiltratievoorziening in dat geval dient te hebben. In lijn met het Lokaal Energie- en Klimaatpact is een minimumvolume van 1.000 liter aanbevolen.	Geen aanpassing vereist. Indien een hemelwaterput wordt voorzien voor zeer kleine oppervlaktes, heeft het geen zin om nog een infiltratievoorziening aan te leggen. De hemelwaterput zal in die gevallen immers nagenoeg nooit overlopen. Een negatieve afwaterende oppervlakte is automatisch "nul".
	Meerhout	§2 2°: deze bepaling is zeer streng voor beperkte uitbreidingen. Vb. Nieuwe carport van 20 m ² bij een bestaande woning zonder hemelwaterput wordt nu verplicht om een hemelwaterput van 5 000	Geen aanpassing vereist. De verplichting tot plaatsing van een hemelwaterput is in de artikels ook wel gekoppeld aan een mogelijkheid tot nuttig hergebruik. Indien dat er niet is, is deze verplichting er niet.

		<p>liter te plaatsen indien het water niet op eigen terrein in een onverharde zone kan infiltreren.</p> <p>§3 lijkt overbodig administratief werk met zich mee te brengen. Iedereen die een ondergrondse infiltratieput plaatst moet immers motiveren waarom deze wordt afgedekt.</p>	<p>§ 3 is wel een cruciaal gegeven aangezien bovengrondse infiltratievoorzieningen de voorkeur genieten zoals verduidelijkt in de nota aan de Vlaamse Regering. In dat opzicht zal er steeds een motivatie nodig zijn voor ondergrondse voorzieningen.</p>
	Overijse	<p>Daarnaast wordt er ook geen rekening gehouden met de gebieden die in mogelijks- of effectief overstromingsgevoelig gebied liggen. Het is van belang om het bergend volumes op het eigen perceel te kunnen behouden, door het vergroten van regenwaterputten alsook door het plaatsen van open infiltratievoorzieningen, zal dit bergend volume verkleinen. Dit is nadelig voor mogelijks- of effectief overstromingsgevoelig gebied waardoor de effecten op omliggende terreinen een impact zullen hebben in kader van overstromingsgevoeligheid.</p> <p>Daarnaast is er nog de bemerking over de open infiltratievoorziening. Gezien de beperkte diepte van de voorziening zal het onmogelijk zijn om voldoende volume en oppervlakte te creëren tussen de aanvoeren afvoer, laat staan dat de aanvoer reeds boven dit peil zal toekomen. De afvoer van de regenwaterput dient in een beperkte helling gelegd te worden naar de infiltratie om het debiet van het stromend water te beperken en afstroom te veroorzaken. Eigen aan de gemeente Overijse zijn de sterk hellende terreinen, waar door de plaatsing van de infiltratie niet enkel naar aansluiting maar ook de locatie van de infiltratie per perceel van belang zal zijn. Bijgevolg zullen diverse grondwerken dienen te gebeuren die de doorlatendheid van de omliggende bodem negatief zullen beïnvloeden en bijgevolg de doorlatendheid van de bodem negatief zullen beïnvloeden. Bij een open infiltratievoorziening dient de ondergrond voldoende te infiltreren en dient het grondwater diep genoeg te zitten, zoniet ontstaat een buffervoorziening met overloop. De vergunningverlenende overheden zullen al deze elementen bijkomend dienen te onderzoeken en bij het indienen van de omgevingsaanvraag de aanvrager verzoeken om bodemproeven en grondwaterstanden bij te voegen, in kader van de afwijking van de infiltratievoorziening naar buffervoorziening. Dit geeft een bijkomende druk om de omgevingsdiensten.</p>	<p>Geen wijziging nodig. De afbakening als mogelijk of effectief overstromingsgevoelig gebied heeft geen effect op de infiltratie, aangezien deze gebieden ook afgebakend kunnen worden in zones waar infiltratie perfect mogelijk is maar bijvoorbeeld mogelijk de grondwaterstanden hoger zijn. Er is ook geen enkele reden om aan te nemen dat het bergend vermogen zou verkleinen binnen deze gebieden, mits een correcte uitvoering.</p> <p>De overige opmerkingen gaan vooral over de concrete uitvoering. Dit zal verder in een technisch achtergronddocument uitgewerkt worden voor verschillende typesituaties zodat duidelijk is op welke wijze dit toegepast moet worden. Het besluit is er enkel op voorzien om het kader te creëren, maar kan niet elk technisch detail uitschrijven.</p> <p>In de huidige situatie is er ook reeds een verplichting tot infiltratie en kan maar met uitzondering overgestapt worden naar buffering met vertraagde afvoer. De analyse die rekening houdt met doorlatendheid en grondwaterstand, moet bijgevolg in de huidige situatie ook reeds uitgevoerd worden. De regelgeving is er net op gericht om in eerste instantie in te zetten op bovengrondse en ondiepe voorzieningen die veel minder snel voor problemen zorgen, wat net het onderzoek zou moeten doen afnemen voor de vergunningverlener.</p> <p>*</p>
	WTCB	<p>Het zou duidelijker zijn om hier de reeds ingeburgerde terminologie te gebruiken en te spreken van ondergrondse en bovengrondse infiltratievoorzieningen in plaats van de minder eenduidige "afgedekte" en "niet afgedekte" infiltratievoorzieningen. Het is ook duidelijk dat het opleggen van strengere eisen voor het dimensioneren van infiltratievoorzieningen, het uitvoeren van de bovengrondse voorzieningen in de praktijk sterk zal bemoeilijken. Dit artikel schuift de problemen die hierbij ontstaan door naar de vergunningsaanvrager. Gelieve een aantal concrete criteria vast te leggen wanneer het</p>	<p>Tekst wordt aangepast.</p> <p>De termen ondergronds/bovengronds worden gehanteerd: zie hierboven</p> <p>Wanneer ondergrondse aanleg mogelijk is kan in het technisch achtergronddocument verduidelijkt worden</p>

		overschakelen op een ondergrondse infiltratievoorziening als 'onvermijdbaar' wordt beschouwd.	
	Koksijde	Artikel 8, §2, 2°: verschil tussen a) en b) lijkt ons niet duidelijk à zowel in punt a als punt b wordt gesproken over uitbreiding van het dakoppervlakte;	Geen aanpassing vereist. A gaat over oppervlakte uitbreiding, B over de extra oppervlakte om het historisch passief weg te werken. Moet, zoals nu in technisch achtergronddocument, in een nieuw achtergronddocument verduidelijkt worden met figuren.
	Harelbeke	Art. 8 §2 – 1° en 2° Kan de formulering aangepast en vereenvoudigd worden inzake uitbreiding van verharding en dakoppervlakten? De verwijzing in punt b) naar 'de oppervlakte van punt a)' kan eenvoudiger door die gewoon te benoemen als de oppervlakte van de uitbreiding. Waarom is de vermeerdering geschreven als minimaal twee keer? Laat dit ook toe dat je meer dan 2 keer kan vermeerderen? Waarom of in welke gevallen zou dit toegepast moeten worden? Toevoeging van enkele voorbeelden hiervan in de toelichting (verslag) kunnen verduidelijkend zijn	Geen aanpassing vereist. A gaat over oppervlakte uitbreiding, B over de extra oppervlakte om het historisch passief weg te werken. Moet, zoals nu in technisch achtergronddocument, in een nieuw achtergronddocument verduidelijkt worden met figuren.
	Harelbeke	Art 8, §3 Infiltratievoorzieningen worden niet afgedekt. Betekent dit in concreto dat enkel wadi's mogelijk zijn en bv. niet infiltratiekragen. Kunnen in de toelichting (verslag) voorbeelden gegeven worden? Combinatie van kleine percelen (bv. rijwoningen op 100 à 150m2) met alleen bovengrondse infiltratievoorzieningen lijkt zeer moeilijk in praktijk. Zijn er steekproeven naar dergelijke percelen gebeurd om de haalbaarheid ervan te achterhalen?	Geen aanpassing vereist. Wadi's verdienen inderdaad de voorkeur boven infiltratiekragen. We brengen de minimale grootte van het perceel op 120 m2.
	Aquaflanders	We stellen ons de vraag of de formulering m.b.t. de in rekening te brengen oppervlaktes voor de dimensionering van de infiltratievoorziening correct is. We vermoeden dat bij de uitbreiding van een verharding van 100m ² met 50m ² naast de nieuwe oppervlakte een even groot deel van de bestaande oppervlakte met compenseren. Huidige beschrijving resulteert voor voorliggend voorbeeld in een compensatie van de totale oppervlakte. Is dit een materiele vergissing?	Dit is geen vergissing, voorbeeld aangehaald is wat volgens de huidige GSV het geval is, in de nieuwe wordt dit verdubbeld. In het verslag wordt een tekening ter illustratie opgenomen. In het achtergronddocument kunnen bijkomende gevallen geïllustreerd worden.
	Ninove	Bij kleine gebouwen wordt de voorkeur gegeven aan infiltratie ter plaatse. Tot welke grootte kan je een constructie beschouwen als een klein gebouw ? Moet hier een maximum grootte bepaald worden ? Ervaring leert dat bijgebouwen steeds groter worden en tot welke grootte kan je infiltratie ter plaatse als aanvaardbaar beoordelen ?	Geen aanpassing vereist. Er wordt wel vermeld dat de verordening niet van toepassing is als het water naar een onverharde zone van minstens 25% kan afvloeien om te infiltreren. Bij grote bijgebouwen, zal deze onverharde zone dus ook groter worden
	NAV Embuilt Gent	art. 8§1: als handelingen, vermeld in artikel 4, verricht worden, wordt in een of meerdere infiltratievoorzieningen voorzien volgens de bepalingen van dit besluit, behalve als de kadastrale percelen in kwestie die tot een eigendom behoren, kleiner dan 80 m ² zijn. Hier stelt zich een concreet probleem: de bebouwde oppervlakte van een kleine stadswoning is circa 80 m ² . Bij percelen van 80 m ² is dus bijna altijd de volledige oppervlakte bebouwd. In de verordening worden bovengrondse infiltratievoorzieningen de norm. Dit is in de huidige oppervlaktebepaling niet haalbaar. Het kan in het kader van een goed bestuur niet de bedoeling zijn dat architecten en burgers bij	Aanpassing vereist. Dit zal op 120 m2 gebracht worden.

		<p>alle percelen van 80 m² een afwijking moet aanvragen. Dit zou een uitholling betekenen van de hemelwaterverordening. Wij stellen daarom concreet voor dat infiltratievoorzieningen opgelegd worden vanaf een perceeloppervlakte van 125 m². Bij deze perceeloppervlakte is er meestal al sprake van een kleine tuin, zodat je naast een regenwaterput en septische put ook een infiltratiebekken kan aanleggen</p>	
	Aquaflanders	<p>We vragen om de haalbaarheid van het optrekken van de infiltratieoppervlakte naar 8% verder te evalueren.</p> <p>Voor het openbaar domein is het alvast cruciaal dat 80m²/pand niet hoeft meegenomen te worden, zoniet komen we straks tot verhalen waarbij we een extra infiltratieleiding moeten aanleggen of de leidingen dermate groot moeten maken (diameters van IT buizen worden groter, gevaar dat we niet meer boven het grondwater blijven).</p> <p>Bij verschillende woningen zal veel van de beschikbare ruimte ingepalmd worden met infiltratievoorziening³.</p> <p>Tot wanneer is er voldoende ruimte de beschikbaar? Welke oplossingen zijn mogelijk door multifunctioneel ruimtegebruik? Wanneer zijn combinaties met ondergrondse voorzieningen wel relevant? Ook moet zowel ikv het privaat domein als ikv openbaar domein goed bekeken worden wanneer afwijkingen relevant zijn en kunnen toegestaan worden.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. De 8% is nodig en komt uit simulaties die doorgevoerd werden. Een infiltratievoorziening kan deel uitmaken van een tuinontwerp en moet dus niet als dusdanig als verloren ruimte opgevat worden. In achtergronddocument kunnen voorbeelden gegeven worden wanneer afwijkingen aanvaardbaar zijn.</p>
	Sint-Gillis-Waas Antwerpen	<p>Art. 8, paragraaf 2 bevat het volgende: "Bestaande dakoppervlaktes/verharding die al aangesloten zijn op een hemelwaterput, infiltratievoorziening, buffervoorziening of al natuurlijk infiltreren moeten niet meegerekend worden." Hier lijkt het of een regenwaterput van eender welke dimensionering genoeg is om een volledige verharding of dakoppervlak uit de maatgevende oppervlakte te elimineren. Is het mogelijk dit deel te herformuleren zodat duidelijker wordt dat het hier gaat om oppervlakten die naar bestaande, correct gedimensioneerde hemelwatervoorzieningen afwateren?</p>	<p>Aanpassing vereist: het is inderdaad belangrijk om ook het historisch tekort aan infiltratievoorzieningen mettertijd weg te werken.</p>
	Sint-Gillis-Waas	<p>De regels rond hergebruik bij het berekenen van de dimensionering van infiltratievoorzieningen moeten bij voorkeur herzien worden. Uit persoonlijke ervaringen heb ik geleerd dat de vermindering van het maatgevend oppervlak soms buitenproportioneel is. Eén voorbeeld is een aanvraag voor een loods van >1500m² die een infiltratiekrat mocht plaatsen van 1500 liter en 2m² omdat ze voldoende regenwaterputten en hergebruik hadden. Ik heb echter uitgerekend dat, zelfs met het geplande hergebruik, de regenwaterputten al overvol kunnen zitten wanneer er 70mm in een week valt. Dit is zeker niet onwaarschijnlijk in</p>	<p>Geen aanpassing vereist: in BVR wordt de 'korting' verminderd van 60m² naar 30 m². In huidige GSV wordt de korting voor extra herbruik toegelicht in een achtergronddocument, dit moet ook herzien worden bij de opstelling van een nieuw achtergronddocument</p>

		<p>ons huidige klimaat, en een buffer van 1500 liter is dan absoluut niet genoeg.</p> <p>Om deze reden lijkt het mij belangrijk om een limiet te zetten op de vermindering in maatgevend oppervlak of de rekenmethode te herzien. Als dit niet in de verordening wordt geadresseerd, zou dit best gebeuren in een aangepaste technische fiche.</p>	
	Beveren	Paragraaf 4 komt twee maal voor	Aanpassing van deze fout vereist.
	Roeselare	<p>“Vermeerderd met minimaal twee keer de oppervlakte” -> is dus x3 -> Kan dit duidelijker geformuleerd worden? X3 lijkt ons ook niet streng genoeg. En op welke termijn? Eerst verharding x3 en na 2 jaar nog eens x3?</p>	Geen aanpassing vereist. Dit is reeds een significante verstrenging ten opzichte van de huidige verordening.
	Roeselare	<p>“Infiltratievoorzieningen worden niet afgedekt” -> wil dit zeggen dat infiltratie zoveel mogelijk in open profiel gebeurt?</p> <p>Bij infiltratie voorzieningen dient, waar mogelijk, uitdrukkelijk de voorkeur gegeven te worden aan open structuren, eventueel als gecombineerde buffer- en infiltratievoorziening.</p> <p>Ondergrondse infiltratiesystemen zijn gevoelig aan verstopping door verzanding en een gebrek aan onderhoud. Daarnaast dragen ondergrondse infiltratiestructuren bij aan de verdroging. Bij hoge grondwaterstanden werken ze omgekeerd als een drainage. Ze zouden dus zelfs als vergunningsplichtig kunnen aanzien worden. Controle door riool- en waterloopbeheerder op deze structuren is daarbij bijzonder complex.</p>	Geen aanpassing vereist. Er wordt inderdaad de voorkeur gegeven aan open infiltratievoorzieningen
	Borgloon	<p>De aanpassingen in het ontwerp van de nieuwe hemelwaterverordening worden positief onthaald. Wij willen echter opmerken dat er te weinig aandacht wordt besteed aan de infiltratiegevoeligheid, of liever het gebrek eraan van bepaalde bodemsoorten, meer bepaald de klei- en leemgronden in Haspengouw. Het lijkt als zodanig een gemiste kans om hier geen rekening mee te houden binnen voorliggende herziening.</p> <p>Het staat, nu al binnen de reeds bestaande wetgeving, de gemeentes natuurlijk vrij om een strengere verordening te maken waarin hierop toegespitst kan worden, maar het zou nu toch het aangewezen moment zijn om middels dit document hier, binnen het kader van een groter geheel, op in te spelen of anders hier tenminste vanuit Vlaanderen subsidies aan te koppelen.</p>	Geen aanpassing vereist: uit een infiltratiestudie van 2016 blijkt dat in veel leemgronden ook perfect kan geïnfilteerd worden. De criteria voor infiltratie/buffering zijn opgenomen in de code van goede praktijk voor rioleringssystemen (hoofdstuk 3: bronmaatregelen). Deze kunnen overgenomen worden in een achtergronddocument.
	Malle	De toelichtende nota vermeldt terecht dat ondergrondse infiltratiesystemen best vermeden worden. Artikel 8 § 3 vermeldt dat infiltratievoorzieningen best niet worden afgedekt. Het is echter niet duidelijk of er hiermee een wadi wordt bedoeld. Bijgevolg is het noodzakelijk om een duidelijke definitie van bovengrondse infiltratiesystemen in de verordening op te nemen.	Geen aanpassing vereist. Zie hoger.

	Malle	In de verordening moet duidelijk vermeld worden dat bovengrondse infiltratiesystemen standaard verplicht zijn. Ondergrondse systemen kunnen slechts in uitzonderlijke situaties worden toegestaan. In de verordening moet duidelijk vermeld worden wat deze uitzonderlijke situaties kunnen zijn."	Geen aanpassing vereist. Dit stond reeds in het ontwerp. Voorbeelden zijn voor een toelichtingsdocument.
	Particulier_KB	<p>Met deze inspraakreactie willen we aanpassing bekomen van het artikel 8, §3 dat stelt "Infiltratievoorzieningen worden niet afgedekt, tenzij de vergunningsaanvrager gemotiveerd aantoont dat de afdekking onvermijdbaar is".</p> <p>Als we de tekst kritisch lezen, dan interpreteren we dat het zo goed als onmogelijk zal zijn om nog ondergronds te gaan infiltreren, want er zal altijd een argument te vinden om het tot bovengrondse infiltratie te beperken. Wij steunen het principe dat daar waar ruimte is, steeds voor bovengronds infiltratie wordt gekozen, maar we menen dat daar waar dit niet het geval is, weldegelijk ondergronds infiltreren maximaal moet worden toegepast.</p> <p>Daarom vragen we om meer nuancering van deze paragraaf:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er werken hopelijk heel wat actoren in dit gebied aan innovatieve oplossingen. De tekst dient in die richting meer ruimte te laten voor oplossingen die alternatieven bieden voor die gevallen waar de beschikbare ruimte beperkt is en er nood is aan een creatieve invulling waarbij verschillende functies (buffering, hergebruik, infiltratie, groenvoorziening, mobiliteit, ruimte voor nutsvoorzieningen, ...) kunnen ingevuld worden. . Denk hier bij aan stads- en dorpsomgevingen, industriezones, enz. Gezien de beperkte ruimte, dienen ondergrondse oplossingen hier een valabel alternatief te zijn op bovengronds infiltreren. 2. We begrijpen dat de paragraaf ook voortkomt uit de bekende problemen inzake inspectie en onderhoud van ondergrondse infiltratiesystemen. Recente evaluaties van oplossingen uit het verleden tonen dit voldoende aan. Om dat op te vangen, stellen we voor om de uitzonderingen te beperken tot maximaal mantoegankelijke oplossingen, zodat deze beperkingen worden vermeden en ten allen tijden relatief eenvoudige inspectie en reiniging mogelijk is. 3. Bijkomend willen we aangeven dat de bepaling ertoe zou kunnen leiden dat oplossingen die de ladder van Lansink respecteren en herbruik van hemel/water prioritair stellen aan infiltratie, benadeeld worden. Bovengrondse opslag van hemelwater, zorgt voor kwaliteitsproblemen (vervuiling, algengroei, ...). Buffering van hemelwater in functie van hergebruik gebeurt dan ook best 	Geen aanpassing vereist: dit gaat over infiltratievoorzieningen. Indien kan gemotiveerd worden, is ondergronds mogelijk. De vergunningverlener moet hier over oordelen. De infiltratievoorziening wordt na de hemelwaterput geplaatst. Het is niet de bedoeling dat water uit de infiltratievoorziening terug wordt gepompt om te gebruiken (wanneer de hemelwaterput zou leeg staan, zal waarschijnlijk ook al het overtollige water geïnfiltreerd zijn).

		<p>ondergronds, of op zijn minst afgesloten en aan licht onttrokken.. De eis tot bovengronds werken is hierbij sterk belemmerend, want sluit systemen met de combinatie van buffering met bijkomende infiltratie mogelijk uit.</p> <p>4. Daarnaast is de aanpak omtrent hemelwater niet de enige functie op het openbaar domein. Ook nutsvoorzieningen spelen hierbij een belangrijke rol. Beiden “vechten” vaak om dezelfde beperkte ruimte. Innovatieve oplossingen die hier ook op inspelen en streven naar afstemmen van nuts- als hemelwatervoorzieningen dienen kansen te krijgen om ondergrond en bovengrond met elkaar te verzoenen. Ook hierbij is de enge interpretatie van hoofdzakelijk bovengronds infiltreren sterk beperkend en verdient verdere nuancering.</p>	
	Brasschaat	Graag verduidelijking of vereenvoudiging van Art.8 §2. Uit de praktijk blijkt dat dergelijke omschrijving leidt tot juridische discussies	Geen aanpassing vereist. Verduidelijking komt in technisch achtergronddocument.
	NAV	50 cm: Hier lijkt de hemelwaterverordening ervan uit te gaan dat er standaard in alle projecten gewerkt moet worden met een infiltratiediepte van 50 cm. Dit kan niet de bedoeling zijn. Als kan aangetoond worden dat dieper infiltreren mogelijk en zelfs wenselijk is (bvb. omwille van een infiltreerbare zandlaag dieper dan 50 cm) én als de grondwaterstanden dit toelaten, dan zou dit ook gestimuleerd moeten worden. Een toevoeging in de verordening zelf of in het achtergronddocument is daarom wenselijk.	Geen aanpassing vereist. Dit is een verkeerde interpretatie. Dieper infiltreren kan altijd. Met de tekst wordt bedoeld dat als de infiltratievoorziening minder tot 50cm diep is, er wordt vanuit gegaan dat deze altijd boven de hoogste grondwaterstand zal gelegen zijn. Bij diepere voorzieningen moet er dus rekening gehouden worden met mogelijke aanwezigheid van grondwater. Kan eventueel verduidelijkt worden in achtergronddocument. Bij het infiltreren in een diepere zandlaag moet er wel op gelet worden dat er niet rechtstreeks in een grondwatertafel geïnfilteerd wordt (VLAREM)
	Administratie stad Antwerpen	Art 8, §3“Infiltratievoorzieningen worden niet afgedekt, tenzij de vergunningsaanvrager gemotiveerd aantoont dat de afdekking onvermijdbaar is.”1.Als hier met ‘niet afgedekt’ wordt bedoeld ‘bovengronds en groen’, waarom het dan zo niet expliciet benoemen?2.Deze paragraaf staat hier enkel bij het artikel over de infiltratievoorzieningen, maar geldt in principe ook voor de buffervoorzieningen (art. 9). Dus best daar ook herhalen.	Geen aanpassing vereist. Buffervoorzieningen mogen ondergronds. Er valt niet in te zien waarom deze niet ondergronds zouden mogen worden aangelegd.
	Brasschaat NAV	Art 8. §3. Infiltratievoorzieningen worden niet afgedekt, tenzij de vergunningsaanvrager gemotiveerd aantoont dat de afdekking onvermijdbaar is. Graag verduidelijking. Is hier gedacht aan de veiligheidsaspecten? Wat als dit artikel wordt aangehaald als reden om een onveilige infiltratievoorziening niet af te dekken?	Geen aanpassing vereist. Veiligheidsaspecten kunnen een reden zijn om toch ondergronds aan te leggen. Dit mag echter niet onterecht te pas en te onpas ingeroepen worden. Onze vijvers en rivieren worden ook niet afgedekt omwille van “veiligheidsaspecten”.
	IGEAN	<p>Infiltratie</p> <p>Voorwaarden debiet nooduitlaat bij grote aangesloten oppervlakte aan daken en/of verharding: Het doorvoerdebiet bedraagt minimaal 10l/s en het ledigingsdebiet bedraagt maximaal 20 l/s.ha vanaf 2500 m2 aangesloten verharding door middel van een knijpleiding, wervelventiel of pomp.</p> <p>Deze installatie maakt het mogelijk dat een buffervolume langzaam vol loopt, in de grond sijpelt en slechts een kleine hoeveelheid water over langere tijd afgevoerd wordt naar de riolering, gracht of waterloop.</p>	Geen aanpassing vereist: als een infiltratievoorziening wordt uitgerust met een doorvoer, zal dit in praktijk vooral afvoeren en amper infiltreren, dit blijkt uit verschillende simulaties. Infiltratievoorzieningen mogen dus enkel met noodoverlaat uitgerust worden. Bij slecht doorlatende gronden kan er wel voor een combinatie gekozen worden (doorvoer op bepaalde hoogte), dit kan verduidelijkt worden in achtergronddocument (nu reeds opgenomen in hoofdstuk 3 van de code van goede praktijk voor rioleringssystemen ( )
	Aquaflanders	Met het voorliggende BVR wordt het huidige verbod op infiltratie in de beschermingszones drinkwater I en II opgeheven.	Geen aanpassing vereist: BVR vraagt in Art 8. §3 om de voorzieningen bovengronds uit te voeren, voor ondergronds is een afwijking nodig

		Watermaatschappijen vrezen hierdoor verontreiniging via infiltratie in beschermingszones drinkwater type I, II en III. Daarom stelt AquaFlanders voor dat in die gebieden maatregelen worden genomen die het risico op verontreiniging extra verlagen. De infiltratievoorziening moet altijd open, bovengronds en visueel controleerbaar zijn, als het goed gelegen is in een beschermingszone type I, II of III van een drinkwaterwingebied.	Bijkomende maatregelen kunnen altijd opgenomen worden in het kader van de vergunningverlening.
	AWV	art. 4 & art. 8: in de rekenregels van art. 8 is er geen vermindering voorzien indien er onverharde zones voorzien worden waarin infiltratie kan plaatsvinden (nl. in de situaties dat men niet komt aan de 25 %). Echter dit wordt wel voorzien voor waterdoorlatende verhardingen. In die zin lijkt het o.i. ook voor de onverharde zones waar infiltratie kan plaatsvinden een gelijkaardige redenering te laten opgaan.	Geen aanpassing vereist: deze onverharde zone kan dan beschouwd als deel van de infiltratievoorziening en mee in rekening gebracht worden
	Omgeving Izegem	Onder §2. 2°b wordt gesteld dat een deel van de bestaande dakoppervlakte mee in rekening moet worden gebracht op voorwaarde ze mee kan aansluiten op de nieuwe infiltratievoorziening. Het is onduidelijk waarom diezelfde voorwaarde niet wordt vermeld bij §2. 1°b (uitbreiding van bestaande verhardingen).	Geen aanpassing vereist.: vb rijhuis waar een achterbouw tegen wordt gezet. In dit geval is het niet mogelijk om de voorste dakhelft op de infiltratievoorziening te laten aansluiten, tenzij er breekwerken worden uitgevoerd. Bij verhardingen speelt dit probleem veel minder.
	Embuïd	BVR: "§3. Infiltratievoorzieningen worden niet afgedekt, tenzij de vergunningsaanvrager gemotiveerd aantoonde dat de afdekking onvermijdbaar is. Verslag: "Aangezien er in het verleden problemen zijn vastgesteld bij slecht werkende te diepe ondergrondse infiltratievoorzieningen, wordt aangegeven dat de aanleg van bovengrondse infiltratievoorzieningen de basis is." Niet-afgedekte infiltratievoorzieningen nemen in vergelijking met ondergrondse infiltratievoorzieningen een groter oppervlak in, waardoor deze zeker op kleinere percelen moeilijker realiseerbaar zijn. Voor ondergrondse voorzieningen wordt vanaf 31 oktober 2022 uitvoeringscertificatie voorzien. Dit betekent concreet dat de uitvoering van de ondergrondse infiltratievoorziening gewaarborgd zal worden via een uitvoeringscertificaat en dat een uitvoeringsverantwoordelijke (die hiervoor een opleiding moet volgen) de werken coördineert en garant staat voor het eindresultaat. De technische voorschriften worden gegeven in de PTV 8003 met aanvullend een aantal deel-PTV's (8003-1, -2, ...) voor de afzonderlijke types van ondergrondse voorzieningen. Hiermee wil de sector een oplossing bieden voor de slecht werkende infiltratievoorzieningen. Embuïd Vlaanderen stelt voor om deze tekst aan te passen zodat ondergrondse infiltratievoorzieningen ook mogelijk zijn, zonder dat dit gemotiveerd aangetoond wordt door de vergunningsaanvrager.	Geen aanpassing vereist: zoals vermeld in het verslag hebben bovengrondse voorzieningen ook hun nut in groenblauwe dooraderingen, daarnaast kan door evapotranspiratie, doorgroeiing van planten, ... minder afvoer van water gegenereerd worden. Ook blijven bovengrondse voorzieningen veel beter inspecteerbaar. Uiteraard is er ook de uitzonderingsregeling, waarbij uitvoeringscertificatie mee in rekening kan worden genomen.
	Particulier_CV	Het gedeelte inzake de grondwaterstand lijkt mij niet correct:	Geen aanpassing vereist: zoals hierboven vermeld, mogen diepere voorzieningen ook, alleen moet dan rekening gehouden worden met mogelijke aanwezigheid van grondwater

		<p>“worden bepaald tussen de laagst gelegen afvoer en de gemiddeld hoogste grondwaterstand. Er wordt standaard van uit gegaan dat die zich op 50 cm onder het maaiveld bevindt.”</p> <p>Die 50cm is zeer beperkt, zeker t.h.v. de zandgronden in de kempen.</p> <p>Beter is om dezelfde strategie te volgen zoals de provincie Antwerpen.</p> <p>Zij bepalen (indien er geen infiltratieproeven zijn gebeurd) de hoogste grondwaterstand op basis van de drainageklasse</p> <p>op de bodemkaart op geopunt en onderstaande tabel. (tabel in bezwaar terug te vinden)</p>	
	Particulier_CV	<p>Daarnaast zal de 8% van de verharding voor infiltratieoppervlakte vaak een groot probleem vormen voor bv. verkavelingen. Aangezien de verordening ook strenger wordt voor het bouwen van woningen, lijkt het mij logisch dat de 80m² die nu per kavel voorzien moet worden dan verkleint. Of de 8% zou iets lager moeten.</p> <p>De infiltratieoppervlakte vormt nu reeds vaak een probleem aangezien enkel de zijwand gerekend mag worden.</p> <p>Bij voorzieningen van maar 50cm diep is dit dus echt miniem...</p>	Geen aanpassing vereist: zie hierboven
Art. 9. Normen voor de buffervoorziening			
	Arendonk Mortsel Meerhout Administratie stad Antwerpen Roeselare	Art. 9 verplicht een buffervoorziening pas vanaf 1 000 m ² afwaterende oppervlakte. Het is onduidelijk waarom een buffervoorziening niet verplicht is in alle gevallen dat om technische redenen geen infiltratievoorziening kan aangelegd worden. We suggereren om deze minimale oppervlakte te schrappen of aanzienlijk te verlagen.	Geen aanpassing vereist. Wanneer men afwaterende oppervlaktes heeft die kleiner zijn dan 1000 m ² , wordt de buffervoorziening zo klein dat ze niet doeltreffend vertraagd kan afvoeren, zonder dat deze afvoer regelmatig verstopt. En een vertraagde afvoer voorzien die niet verstopt, maar die maakt dat de buffervoorziening snel leegloopt heeft ook geen zin.
	Embuild	Indien een infiltratievoorziening technisch niet mogelijk is, dan moet bij een afwaterende oppervlakte groter dan 1000 m ² een buffervoorziening aangelegd worden. Wat wordt bedoeld onder technisch niet mogelijk? Behoort daar ook een ondoorlatende bodem bij? En wat moet er gebeuren bij oppervlakten kleiner dan 1000 m ² ? Moet dan een afwijking aangevraagd worden?	Geen aanpassing vereist: te lage infiltratiecapaciteit is inderdaad reden om te bufferen.
	Aquaflanders	De meer investering voor het vermijden van wateroverlast is groot in vergelijking met de marginale baten. Zowel voor infiltratie en buffering zijn de normen (330m ³ /ha) best op dezelfde waarden gebaseerd4.	Geen aanpassing vereist: het verschil in infiltratievolume/buffervolume is gebaseerd op simulaties en de impact op het afwaarts stelsel. Grote knijpopening is gebaseerd op input van VLARIO

		3333 Het doorvoerdebiet wordt opgelegd in de GSV van 5l/s.ha vanaf 0.1ha. We vrezen voor de bedrijfszekerheid van dergelijke knijpconstructies	
	Omgeving Izegem	Dit artikel bepaalt dat, als er om technische redenen geen infiltratievoorziening kan worden aangelegd, een buffervoorziening moet worden aangelegd als de in rekening te brengen afwaterende oppervlakte groter dan of gelijk is aan 1000 m ² . Verder wordt niet vermeldt wat er moet gebeuren indien de afwaterende oppervlakte kleiner is dan 1000 m ² . Moet de infiltratievoorziening dan toch worden geplaatst? Of moet dan helemaal geen buffer- of infiltratievoorziening worden geplaatst?	Geen aanpassing vereist. Er moet niets geplaatst worden. Bij te hoge grondwaterstand zal het draineren, bij ondoorlatende bodem zal de infiltratievoorziening steeds overstorten. Een buffer zal bij te kleine oppervlaktes ofwel verstoppem (te kleine knijp) ofwel te veel doorvoeren en dus geen effect hebben.
	Roeselare	43L is een vreemd cijfer, waarom niet 45L of 50L? Is dit niet gemakkelijker?	Geen aanpassing vereist. 43l is gebaseerd op simulaties
	IGEAN	Aanleggen van een buffering met vertraagde afvoer met een inhoud van 25 liter per m ² afwaterende oppervlakte. Het doorvoerdebiet bedraagt minimaal 10l/s en het ledigingsdebiet is maximaal 20 l/s.ha (vanaf 2.500 m ²) door middel van een knijpleiding, wervelventiel of pomp. Deze installatie maakt het mogelijk dat een buffervolume langzaam vol loopt en slechts een kleine hoeveelheid water over langere tijd afgevoerd wordt naar de riolering, gracht of waterloop	Geen aanpassing vereist: hier wordt gewerkt met de huidige normering, te kleine buffer en te grote doorvoer. Nieuwe normering houdt water in buffervoorzieningen langer vast en houdt rekening met detrended neerslagreeks.
Art. 10. Collectieve voorzieningen			
	Arendonk Harelbeke Antwerpen	Art. 10, 3de lid. Er wordt in dit artikel gesproken over kavels die grenzen aan het openbaar domein. De term kavels wordt spreekwoordelijk gelinkt aan verkavelingsvergunningen. Waarom wordt niet over bebouwde of bebouwbare percelen gesproken? Geldt de vermeerdering niet voor bebouwde percelen buiten verkavelingen? Waarom worden bebouwen percelen langs een plein (vb. blz. 14 verslag) niet in rekening gebracht? Vanuit wateroogpunt is er toch geen verschil. In een situatie waarbij het de heraanleg van wegenis binnen openbaar domein betreft: moet dan ook de oppervlakte vermeerderd worden met de aanpalende (on)bebouwde percelen? Dit is onduidelijk en wordt best verduidelijkt in de verordening, de toelichting of een technisch achtergronddocument.	Aanpassing vereist. Het is inderdaad duidelijker om te spreken van percelen ipv kavels.
	Beveren	Laatste zin: dient per kavel nog eens afzonderlijk voldaan te worden?	Geen wijziging vereist. Dit gaat over verkavelingen waarbij net zoals in de huidige situatie een deel op het openbaar domein bijkomend moet voorzien worden, maar de individuele kavels nog steeds moeten voldoen. Dit zou niet meer het geval zijn indien ook de volledige verplichtingen van de individuele kavels worden overgeheveld naar het openbaar domein en daar worden voorzien. Dat wordt gevat via het eerste lid van artikel 10.

	Roeselare	Voor elk nieuw project met wegenis is een collectieve infiltratievoorziening verplicht -> waarom niet ook buffervoorziening verplicht?	Tekstaanpassing vereist. Buffervoorziening mogelijk maken is een goede suggestie.
	Mortsel	"In de aanvraag wordt bijgevolg duidelijk opgenomen welke oppervlakten al zijn aangesloten op de collectieve voorziening om te garanderen dat er nog voldoende ruimte beschikbaar is." Het is onduidelijk wat met deze zin wordt bedoeld. Het is niet begrijpbaar wat wordt bedoeld met "garanderen van nog voldoende beschikbare ruimte".	Geen tekstaanpassing vereist. De aanvrager moet aantonen dat de bestaande voorziening voldoende groot is voor de reeds aangesloten verhardingen en de bijkomende verhardingen
	Kruibeke	Collectief opvangen en gebruik is theoretisch prachtig maar in praktijk minder realistisch en werkt problemen in hand bij verkoop of splitsingen van percelen.	Geen tekstaanpassing vereist. Een goede handhaving is inderdaad belangrijk, maar valt buiten de scope van een verordening.
	Meerhout	"Voor elk project met nieuwe of her aan te leggen wegenis is een collectieve infiltratievoorziening verplicht". Dit lijkt onredelijk streng te zijn. Vb. Als de overheid een bestaande weg voorziet van een nieuwe asfaltlaag moet ook infiltratie voorzien worden.	Tekstaanpassing zal verduidelijken wat met heraanleg wordt bedoeld.
	Aquaflanders	Art 10 alinea 3 stelt: "Voor elk project met nieuwe of her aan te leggen wegenis is een collectieve infiltratievoorziening verplicht. De afwaterende oppervlakte is gelijk aan de aan te sluiten wegverharding vermeerderd met 80 vierkante meter per kavel binnen het project of per kavel die grenst aan het openbaar domein. De verplichtingen op de individuele kavels, vermeld in de artikelen 7, 8 en 9 van dit besluit, blijven van toepassing." Voorstel om de 80m ² te schrappen, aangezien met de huidige tekst op lange termijn de 80m ² zowel op privaat als op openbaar terrein gecompenseerd zal worden (dus dubbelop wat niet kostenefficiënt meer is). Bij heraanleg van riolering in bestaande straten met rijwoningen zouden we vaak meer buffer moeten creëren voor de woningen dan voor het openbaar domein (niettegenstaande de woningen al een hemelwaterput hebben en de nieuwe woningen al een infiltratievoorziening). Indien hier openbare wegenis bedoeld wordt zal het oninteressant worden om een verkaveling met openbare wegenis aan te vragen (aangezien in dit geval telkens 80m ² per kavel extra gecompenseerd moet worden), wat bij private wegenis dan weer niet hoeft. Verder is het bij een stedenbouwkundige aanvraag ook niet verplicht om te melden of de wegenis nadien al dan niet openbaar domein wordt, waardoor we dus moeilijk kunnen inschatten of de 80m ² hier per kavel moet bijgeteld worden.	Geen tekstaanpassing vereist. Om historisch passief weg te werken, lijkt het wel relevant om 80m ² /kavel mee te nemen. Indien kan aangetoond worden dat er voor de woningen voldoende bronmaatregelen genomen zijn, moet er niets meer voorzien worden. Bij verkaveling wordt de wegenis vaak pas later overgedragen.
	Aquaflanders	Het is een goede zaak dat de mogelijkheid wordt gecreëerd om ook collectieve voorzieningen te bouwen of aan te wenden.	Geen tekstaanpassing vereist bij deze bedenkingen.

		<p>Collectieve voorzieningen voor afwatering van privaat terrein worden in de eerste plaats en zoveel als mogelijk gezocht op het privaat terrein. Dan zijn er ook goede afspraken nodig over het beheer.</p> <p>Collectieve voorzieningen op het openbaar domein of deels op het openbaar domein worden afgestemd met de domeinbeheerder. Daar is tevens een domeintoelating voor nodig.</p> <p>Dit aspect verder uit te klaren en te verduidelijken bij de uitwerking van het richtsnoer</p> <p>Bij aanleg van lijninfrastructuur in het openbaar domein, bevindt de meest optimale oplossing zich soms in hetzelfde afwateringsgebied, maar op een andere locatie dan het project. Ook hier moet verder op worden ingezet. Deze mogelijkheid is niet expliciet voorzien in het besluit. Er staan wel enkele handvaten in het verslag aan de Vlaamse regering. Misschien kan dit ook verder uitgewerkt worden in de code van goede praktijk voor aanleg van riolering.</p>	
	NAV	<p>Positief: Collectieve voorzieningen en waterretentiedaken: wij geloven als NAV sterk in het realiseren van collectieve voorzieningen voor hergebruik en infiltratie van regenwater en het bouwen met waterretentiedaken. Wij zetten hier onder andere op in in het COOCK project Waterbewust bouwen.</p> <p>Zeker in stadsprojecten is dit een grote meerwaarde, gezien de perceeloppervlakte daar beperkt is. Het feit dat dit nu aangemoedigd wordt in de nieuwe verordening, is een grote meerwaarde.</p>	Geen tekstaanpassing vereist bij deze positieve commentaar.
Art. 11. Afwijkingen			
	Beveren	Wie bepaalt of iets een onredelijke kost is?	Geen aanpassing vereist. De aanvrager motiveert dit en de bevoegde overheid beoordeelt dit.
	Embuild Omgeving Izegem Gent Overijse NAV Antwerpen	Op gemotiveerd verzoek van de vergunningsaanvrager kunnen afwijkingen toegestaan worden. Embuild Vlaanderen raadt aan om hiervoor algemene richtlijnen op te stellen, bvb. VLARIO-richtlijnen, om een uniforme aanpak in Vlaanderen mogelijk te maken.	Geen tekstaanpassing vereist. Dit is een terechte bedenking die zal resulteren in een achtergronddocument.
	WitteveenBos	In functie dat bovengrondse infiltratievoorzieningen de norm wordt, is het nog niet helemaal duidelijk wat er dient te gebeuren indien bovengrondse infiltratievoorzieningen niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld de aard en functie van de werken. Bij verbouwingen kan dit mogelijks onder punt 4° van de afwijkingsmogelijkheden vallen. Wat dient er te gebeuren indien het hier een nieuw project betreft?	Geen tekstaanpassing vereist. Dit is een terechte bedenking die zal resulteren in het technisch achtergronddocument.

		<p>i. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan wegeis in een stadsomgeving waar de huizen aan de straat gelegen zijn. Kan hiervoor de afwijking op basis van technisch niet haalbaar?</p> <p>ii. Wat moet een projectontwikkelaar doen als hij een straat aanlegt met allemaal rijwoningen die zich aan de straat bevinden?</p>	
	Harelbeke	<p>Art 11, afwijkingen Om geen verwarring te creëren met afwijkingen conform de codex Ruimtelijke ordening (4.4.1), is het beter om te spreken van uitzonderingen. De lijst van afwijkingen in het verslag is redelijk concreet. Worden deze niet beter in de verordening als toelichting opgenomen? Het is sowieso aangeraden om een meer leesbare versie van voorschriften versus toelichting te voorzien. Eén van de afwijkingsmogelijkheden zijn 'onredelijke kosten'. Kan dit meer gespecificeerd worden om grote interpretatieverschillen te vermijden?</p>	<p>Tekstaanpassing vereist. We zullen inderdaad de term afwijking vermijden maar spreken over uitzondering. Dit maakt tevens duidelijk dat het vragen van een uitzondering niet automatisch de organisatie van een openbaar onderzoek veronderstelt.</p> <p>Het is niet aangewezen om de lijst van voorbeelden in de verordening op te nemen. Men kan de redenen voor een afwijking immers niet allemaal in concreto bepalen. Bovendien loopt men het risico op een restrictieve en limitatieve interpretatie, waardoor technologische ontwikkelingen mogelijk wordt verhinderd worden.</p> <p>Voorbeelden van uitzonderingen kunnen wel in het technisch achtergronddocument komen.</p>
	Ninove	<p>Infiltratieoppervlakte en – volume worden bepaald door de verordening. De technische detaillering van de bovengrondse infiltratie zou best gedetailleerd weergegeven moeten worden op de architectuurplannen, zodat kan nagegaan worden of de opgelegde infiltratievoorziening praktisch uitvoerbaar is op het betreffend perceel. Niet alleen in bovenaanzicht (plan) maar ook in snedes en detailtekeningen, zodat de adviesverlener dit kan beoordelen.</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. Dit wordt best opgenomen in het normenboek zodat de aanvraag onvolledig kan beschouwd worden als dit niet op de plannen staat</p>
	Ninove	<p>Langs gewestwegen is het niet toegestaan om ondergrondse (riolerings-)constructies te bouwen in de voortuinstrook. Wanneer deze technisch ook niet kunnen aangelegd worden in de achtertuin, is dit dan een grond om af te wijken van de voorwaarden voor de rioleringsonderdelen (hemelwaterput, infiltratievoorziening, ...) ? En wat met de keuring van vergunningen met toegestane afwijkingen ?</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. Dit kan inderdaad een reden zijn om dit artikel in te roepen.</p>
	Gent	<p>Via welke procedure worden de afwijkingen voor van vergunning vrijgestelde handelingen behandeld?</p>	<p>Aanpassing vereist : Handelingen die volledig van vergunning vrijgesteld zijn op basis van artikel 10 van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 tot bepaling van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is, vallen niet onder dit besluit. Deze handelingen worden uitgevoerd conform de code van goede praktijk voor het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van rioleringsystemen.</p>
	Mortsel	<p>In dit artikel worden afwijkingen voor meldingsplichtige en vrijgestelde handelingen uitgesloten. In het geval dat een afwijking nodig is, is een omgevingsvergunning vereist. Dit is niet klantvriendelijk ten aanzien van burgers en overheden en onderwerpt deze aan onnodige administratieve rompslomp en langdurige procedures</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. Als een afwijking nodig is voor van vergunning vrijgestelde handelingen, zal niet langer een beroep op de vrijstelling gedaan kunnen worden en is een vergunningsaanvraag nodig. Een ander systeem lijkt ons niet mogelijk aangezien daarvoor een decretale basis ontbreekt.</p>

	Mortsel	<p>In de toelichtingsnota wordt een reeks afwijkingsgronden opgelijst. Deze afwijkingsgronden zijn echter niet opgenomen in de verordening. De opgang van soft law in allerlei documenten buiten de wetgeving, die eveneens geacht gekend te zijn door aanvragers en behandelaars, brengt veel rechtsonzekerheid.</p> <p>Een voorbeeld dat voor lokale overheden van belang is: “Specifiek voor openbaar domein, geldt net zoals bij privaat domein, dat de verordening van toepassing is bij ingrijpende werken (in principe een volledige herinrichting) waarbij de afwatering kan aangepast worden of wordt aangepast. Het spreekt voor zich dat beperkte ingrepen zoals de aanleg van een verhoogd kruispunt of het graven van sleuven voor nutsmaatschappijen e.d. niet onder de verordening vallen voor zover deze al vergunningsplichtig zouden zijn.”</p> <p>Nergens in de verordening wordt een vrijstelling verleend voor beperkte ingrepen op openbaar domein.</p> <p>In de verordening staat letterlijk: “Tenzij (...), is dit besluit van toepassing op volgende handelingen op privaat en openbaar domein: 1° overdekte constructies bouwen of herbouwen, bestaande overdekte constructies verbouwen met werken aan de afwatering of uitbreiden met werken aan de afwatering; 2° verhardingen aanleggen, heraanleggen of uitbreiden.”</p> <p>Met heraanleggen is altijd bedoeld: de volledige verharding vervangen, met inbegrip van de funderingslaag.</p> <p>Indien voor een verhoogd kruispunt de volledige verharding wordt vervangen, dan valt dit onder de verordening, ongeacht wat in een juridisch niet-bindende toelichtingsnota wordt beweerd.</p>	<p>Het is echter onmogelijk om hiervan een ophijsting te maken in de verordening, zonder tot een besluit van meerdere tientallen pagina's te komen, dat voor de gewone burger onleesbaar wordt. Bovendien loopt men risico dat bepaalde uitzonderingen niet opgenomen worden, waardoor discussie ontstaat of de voorgestelde oplossingen mogelijk zijn. Daarom beperken we ons in de verordening noodgedwongen tot de essentiële regels die nog voldoende ontwerprijheid laten. En geven we toelichting in het verslag en een technisch achtergronddocument.</p> <p>Sleuven, gemaakt over lange afstand, maar louter om een nutsvoorziening aan te leggen of te wijzigen zijn vrijgesteld van vergunning en worden uitgesloten van het toepassingsgebied</p>
Art. 12. Lokale verordeningen			
	AWV	<p>We wensen ook graag op te merken dat het bestaan van lokale (provinciale/gemeentelijke) hemelwaterverordeningen een kluwen en verscheidenheid aan regels creëert. De nodige wetgevende initiatieven dringen zich op om hiervoor een oplossing te bieden.</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. Lokale verschillen maken het mogelijk dat sommige gemeenten een strenger beleid zullen willen vastleggen in gemeentelijke verordeningen.</p>
	Embuid	<p>Het is onduidelijk voor particulieren en bedrijven aan welke verordening in tussentijd moet voldaan worden: de gewestelijke of de lokale?</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. De gewestelijke verordening primeert in toepassing van de hiërarchie der normen.</p>
	Roeselare	<p>Nog 2 jaar om besluit te implementeren, is dit niet veel te lang?</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. Dit is een misverstand. De gewestelijke verordening primeert dadelijk op lokale verordeningen.</p>
	Mortsel	<p>Lokale overheden worden verplicht hun stedenbouwkundige verordeningen in lijn te brengen met de Hemelwaterverordening van 2022. Ze krijgen hiervoor 24 maanden de tijd. In de VCRO wordt er geen snellere procedure voorzien voor beperkte wijzigingen aan stedenbouwkundige verordeningen. Daarnaast is het onduidelijk of er een plan-m.e.r. moet worden opgemaakt. Er wordt geen rekening gehouden dat deze aanpassing nog in deze legislatuur moet gebeuren,</p>	<p>Geen tekstaanpassing vereist. De gewestelijke verordening primeert in toepassing van de hiërarchie der normen. Een bestaande gemeentelijke verordening wordt als er tegenstrijdigheden zijn dus onmiddellijk buiten beschouwing gelaten, en niet na 24 of 48 maanden.</p>

		en hiervoor de nodige onverwachte (vaststaande) budgetten uit de meerjarenplanning moeten vrijgemaakt worden. De stad Mortsel vraagt dan ook een termijn van 48 maanden om de stedenbouwkundige verordeningen in overeenstemming te brengen	
Art. 13. Opheffing bestaande verordening			
Art. 14. Overgangsregeling			
	AWV	Indien uit art. 14 2de lid volgt dat van vergunning vrijgestelde handelingen die aangevat worden na inwerkingtreding van de gewijzigde verordening hierop de gewijzigde verordening van toepassing wordt, wensen wij dat dergelijke handelingen ook buiten het toepassingsgebied van de gewijzigde verordening vallen .	Openbaar domein moet nu voldoen aan de code van goede praktijk voor rioleringsystemen, die ook stelt dat er moet geïnfiltreerd worden. Wel wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningsaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening.
	AWV	art. 14 vermeldt dat de verordening niet van toepassing is op van vergunning vrijgestelde handelingen. Echter voor meldingen lijkt dit niet het geval. Indien dit correct is, lijkt het o.i. ook voor meldingen een gelijkaardige redenering te laten opgaan als voor van vergunning vrijgestelde handelingen	Aanpassing : Er wordt bepaald dat handelingen die volledig van vergunning vrijgesteld zijn op basis van artikel 10 van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 tot bepaling van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is, niet vallen onder dit besluit. Deze handelingen worden uitgevoerd conform de code van goede praktijk voor het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van rioleringsystemen..
Art. 15. Inwerkingtreding			
	Gent	Wat met de talrijke projecten die zich vandaag tussen ontwerp en uitvoering bevinden, maar nog niet in uitvoering zullen zijn op het moment van de inwerkingtreding van het besluit? Hoe wordt omgegaan met de (rechts)onzekerheid van de van vergunning vrijgestelde handelingen in dergelijke gevallen?	Aanpassing vereist. Voor openbare wegenis is inderdaad een langere overgangstermijn nodig.
	AWV	De overgangstermijn zoals nu voorzien is ruim onvoldoende en zal ertoe leiden dat heel aantal dossiers opnieuw op de tekentafel gaan belanden, er naar burgers opnieuw gaat moeten gecommuniceerd worden dat de gemaakte ontwerpen niet meer gaan voldoen, lopende procedures en/of beëindigde gedwongen ruimte-innames onvoldoende zijn wegens onvoldoende voorziene ruimte,...en zelfs een volledige herstart vanaf begin ontwerpproces. Wij stellen voor indien een wegenisproject aan één van onderstaande voorwaarden voldoet, de huidige geldende regels omtrent buffering & infiltratie te laten gelden: · Van zodra het project een goedgekeurde startnota heeft · Van zodra het project een door de ambtelijke commissie goedgekeurd voorontwerp inzake riolering heeft	Aanpassing vereist. Voor openbare wegenis is inderdaad een langere overgangstermijn nodig. Het zal dan ook aan de ontwerper zijn om in te schatten wanneer zijn dossier rond is. Op die manier is er een duidelijke datum die voor iedereen gekend is.

		· Van zodra er voor het project een voorlopig oteigeningsbesluit bestaat.	
	AWV Aquaflanders	de voorziene overgangstermijn (+/- 6 maand) voor infrastructurele werken bij AWV is zeer kort. Dit aangezien het ontwerp reeds wordt vastgelegd enige tijd vooraleer de voorbereiding van het vergunningsaanvraagdossier start. Een minimale termijn van 1,5 jaar tot na de publicatie in het B.S lijkt ons noodzakelijk. Bijkomende ruimte zal nodig om de nodige verwachte infrastructuur te voorzien. Dit vereist aanpassingen van ontwerpplannen, nieuwe besprekingen met betrokken medefinanciers, aangelanden en andere stakeholders,... In sommige gevallen zou dit zelfs kunnen leiden tot bijkomende ruimte-inname waarvoor de nodige procedures dienen gevolgd te worden. In dergelijke gevallen spreken dan zelfs over meerdere jaren. Een andere optie is dit te voorzien als een afwijkmogelijkheid te voorzien onder art. 11.	Aanpassing vereist. Voor openbare wegenis is inderdaad een langere overgangstermijn nodig.
	Roeselare	Waarom nog 6 maanden wachten met in werking treden? Kan dit sneller?	Dit kan niet sneller aangezien ontwerpen enige tijd in beslag nemen.
Art. 16. Machtiging aan minister			
Algemene bezwaren, niet over een artikel			
	Arendonk Aquaflanders Koksijde	Algemeen dient er opgemerkt te worden dat het huidige voorstel veel ruimte laat voor interpretatie. De huidige tekst dient ofwel herwerkt te worden tot een volledig niet te mis interpreteren verordening ofwel dient de tekst aangevuld te worden met een duidelijke technisch achtergrond document met uitgewerkte voorbeelden alsook duidelijke handvaten in het geval van mogelijk toegestane afwijkingen.	Geen aanpassing vereist. De verordening is eenvoudig toepasbaar bij simpele situaties. Bij meer complexe situaties, bijvoorbeeld bij gebouwencomplexen waaraan wijzigingen aan slechts een deel worden aangebracht, zal een oplossing op maat aangewezen zijn, eventueel via het afwijkmogelijkheid artikel. Het is onmogelijk om een verordening op te stellen die met alle complexe situaties rekening houdt. Dat is bij de huidige verordening identiek en hiervoor wordt via een technisch achtergronddocument waar nodig de nodige verduidelijking voorzien. Deze werkwijze zal ook bij de voorliggende verordening gevolgd worden.
	Arendonk Gent	De hemelwaterverordening zal ook van toepassing zijn voor niet vergunningsplichtige werken. De vraag stelt zich dan ook hoe de toepassing van de hemelwaterverordening geverifieerd zal worden als deze niet gekoppeld is aan al dan wel of niet vergunningsplichtigheid. Handvaten voor handhaving?	Geen aanpassing vereist. Handhaving is mogelijk, ook bij van vergunning vrijgestelde handelingen. Wel wijzigen we het vrijstellingenbesluit om misverstanden en onbewuste overtredingen te vermijden.
	Asse	Gelieve af te stemmen met de provincie Vlaams-Brabant die ook met een initiatief bezig is.	Geen aanpassing vereist. De provincie Vlaams-Brabant is via de overlegvergadering met VVSG en VVP betrokken.
	AWV	1. Wij verwachten dat de strenger wordende verordening een negatieve impact zal hebben op de 'time to permit' en de kost voor een heel aantal wegenisprojecten. De hogere eisen naar infiltratie en buffering zijn in heel aantal gevallen niet verzoenbaar met de ruimtelijke context waarin wegenisprojecten tot uitvoering dienen	Geen aanpassing vereist. Openbaar domein moet nu voldoen aan de code van goede praktijk voor rioleringssystemen, die ook stelt dat er moet gefiltreerd worden. Wel wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen

		<p>gebracht te worden. De ruimtelijke noden zullen hierdoor nóg meer de beschikbare ruimte overtreffen. Eén van de voornaamste oorzaken hierin is de ongeordende ruimtelijke ordening, dewelke een gevolg van het gevoerde ruimtelijke beleid en buiten de bevoegdheden valt van het bMOW.</p> <p>Enkele voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> · bijkomende ruimte-inname van aangelanden, al dan niet op gedwongen wijze (onteigeningen): deze zullen bijkomende tegenstand opwekken wat nadelig is om tot een aanvaardbaar ontwerp te komen. Indien gedwongen innames (onteigeningen) noodzakelijk zijn, zal dit vertragend werken op het proces tot het verkrijgen van een vergunning. · ondergrondse infiltratievoorzieningen zullen in bepaalde gevallen de enige oplossing kunnen zijn: deze impliceren een hogere kost bij aanleg, maar zeker ook een hogere kost op onderhoud (wij verwijzen hier naar de onderhoudsintensiteit zoals die omschreven staat in de VLARIO richtlijnen voor ondergrondse infiltratiesystemen). <p>De verwachte toename in time-to-permit zal impliceren dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Een heel aantal AWV-projecten die tot doelstelling hebben een verbeterde verkeersveiligheid mogelijks minder snel gerealiseerd gaan kunnen worden: m.a.w. de doelstelling van beleidsdomein MOW inzake verhogen verkeersveiligheid kan hierdoor sterk onder druk komen te staan. · Een heel aantal AWV-projecten die tot doelstelling hebben de aanleg van een gescheiden stelsel mogelijks minder snel gerealiseerd gaan kunnen worden: aangezien wegenisprojecten vaak gecombineerd worden met rioleringswerken, zullen hier de doelstelling ivm riolerings- en zuiveringsgraad mogelijks ernstige vertraging oplopen. <p>O.b.v. bovenstaande wensen wij een herziening van de berekeningen voor de infiltratie- en buffervoorzieningen.</p>	<p>vergunningaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening.</p>
	<p>Embuild</p>	<p>De verordening wordt eveneens van toepassing op het openbaar wegdomein. Dit kan zeker toegejuicht worden. Embuild Vlaanderen stelt zich wel de vraag of de aanleg van infiltratievoorzieningen op het openbaar domein steeds mogelijk is, bvb. in stedelijke omgevingen met beperkte ruimte. Een afwijking aanvragen conform artikel 11 van de verordening behoort tot de mogelijkheden. Embuild Vlaanderen raadt aan om hiervoor algemene richtlijnen op te stellen, zodanig dat een uniforme aanpak doorheen Vlaanderen kan gevolgd worden.</p>	<p>Geen aanpassing vereist. Openbaar domein moet nu voldoen aan de code van goede praktijk voor rioleringsystemen, die ook stelt dat er moet geïnfiltreerd worden. Wel wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening.</p>

	Gent Bierbeek	Uitbreiding met openbaar domein: Voor het openbaar domein is een link met de Code van Goede Praktijk voor Rioleringsystemen wenselijk. De Stad Gent neemt haar voorbeeldrol ernstig en zet bij de heraanleg van bestaande wegen in op ontharding en infiltratie waar het kan. Het is echter niet altijd mogelijk om binnen deze projectenvoldoende ruimte voor infiltratie te voorzien. Afwijkingen zullen in een dens stedelijk weefsel daarom regelmatig aan de orde zijn. Indien de code van goede praktijk gevolgd wordt, zou een afwijkingaanvraag niet nodig moeten zijn. Zie ook onze bedenkingen later bij Art. 11 Afwijkingen.	Geen aanpassing vereist. Dit kan wel verduidelijkt worden in achtergronddocument Wel wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningsaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening.
	AWV	Het verslag aan de verordening vermeldt dat indien bij de heraanleg van een verharding ook de funderingslaag vervangen wordt, hierop de verordening wel van toepassing is. Zoals in een eerder gemaakte opmerking per mail op 14/09 vanuit het AWV wensten we het volledig uitbreken van de bestaande weg (dus inclusief alle lagen (toplaag, fundering & onderfundering) nodig voor de weg) buiten het toepassingsgebied van de verordening te laten. We zouden willen voorstellen enkel de verordening toe te passen indien buiten het bestaande wegwegkoffer vergunningsplichtige (zie ook punt 5) verharding wordt aangelegd. Een voorbeeld: · Oude betonverhardingen die vervangen worden een verharding met asfalt, hiervoor moet de volledig bestaande wegverharding (inclusief fundering) vervangen worden.	Tekst wordt aangepast: - er wordt verduidelijkt dat het vervangen van de afwerkingslaag van een verharding wordt niet beschouwd als het heraanleggen van een verharding, als een funderingslaag aanwezig is en behouden blijft. - daarnaast wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningsaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening..
	WitteveenBos	Met betrekking tot de normenboeken werd het volgende opgenomen in de toelichting: 'Ten opzichte van de Hemelwaterverordening van 2013 is de oplistijng geschrapt over de elementen die op de plannen moeten staan. Daarnaast is dit vandaag de dag reeds opgenomen in het normenboek van departement Omgeving en zouden dossiers in principe niet volledig mogen verklaard worden als de gevraagde gegevens niet of niet correct zijn opgenomen.' Echter willen we hierbij meegeven dat de oplistijng van de elementen die zichtbaar moeten zijn op de plannen die betrekking hebben op de hemelwaterverordening niet zijn meegenomen in het normenboek voor infrastructuurwerken, technische werken,....	Geen aanpassing vereist. Dit is een opmerking op de normenboeken.
	Ninove	Worden de normenboeken voor dossiersamenstelling uit het omgevingsloket aangepast aan de nieuwe voorwaarden van de hemelwaterverordening ?Het is wenselijk om een gedetailleerde opsomming te doen van wat er in het dossier moet zitten, met meer aandacht voor de niveau's van de verschillende rioleringsonderdelenErvaring leert dat architectuurplannen niet alle gevraagde gegevens vermelden en het is geen evidentie om (talrijke)	Geen aanpassing vereist. Dit is een opmerking op de normenboeken.

		dossiers op dit punt te weigeren. De vergunningverlenende overheid zou hier streng moeten optreden bij nazicht volledigheid dossier.	
	Roeselare	Wat met de overloop van een IBA? Moet dit water ook eerst geïnfiltreerd worden?	Wat gebeurt met het water afkomstig van een individuele waterzuiveringsinstallatie wordt best via de vergunningverlening bekeken. De verordening is hier niet op van toepassing..
	Roeselare	Bij meersgezinswoningen is de dakoppervlakte vaak onvoldoende om alle entiteiten van water te voorzien. Hemelwater dient daarbij in deze vaak voor het bevoeien van daktuinen, groendaken edm. Het is zeer sterk aan te bevelen om een clause op te nemen in de verordening m.b.t. de recirculatie van grijs water voor laagwaardige toepassingen bij meersgezinswoningen, eventueel vanaf een bepaalde schaalgrootte. Mogelijks is dit eerder een clause om toe te voegen aan Deel 4 en Deel 6 van Vlarem II i.p.v. de hemelwaterverordening.	Niet van toepassing voor de hemelwaterverordening
	IGEAN	<p>- De insteek en het toepassingsgebied dat nu louter via het stedenbouwkundig luik loopt dient uitbreiding te krijgen naar het milieuluik.</p> <p>Vele gemeentes ondertekenden de Burgemeestersconvenant en hebben daarmee geopteerd duurzaam om te springen met water. Ze geven als lokale overheid uitvoering aan de Blue deal</p> <p>De hemelwaterverordening geeft geen toepassing op een aanvraag of melding IIOA waar geen stedenbouwkundige handelingen aan gekoppeld zijn, waarbij veel potentieel hergebruik verloren gaat. Niettegenstaande is de hemelwaterverplichting ook ingeschreven in de milieuwetgeving.</p> <p>Volgens het integraal waterbeleid en art. 4.2.1.3§5 (ingedeelde inrichtingen) of artikel 6.2.2.1.2§4 (niet-ingedeelde inrichtingen) van Vlarem II moet voor de afvoer van hemelwater de voorkeur gegeven worden aan de afvoerwijzen zoals hierna in afnemende graad van prioriteit vermeld:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. opvang voor hergebruik 2. infiltratie op eigen terrein 3. buffering met vertraagd lozen in een oppervlaktewater of een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater 4. lozing in de regenwaterafvoerleiding (RWA) in de straat 5. slechts wanneer de best beschikbare technieken geen van voornoemde afvoerwijzen toelaten, mag het hemelwater geloosd worden in de openbare riolering. <p>Door de steeds groter wordende droogteproblematiek en het ondertekenen van de burgemeestersconvenant 2030 door de gemeente, is binnen het vergunningenbeleid nadruk op circulair watergebruik van alternatieve waterbronnen aangewezen. Ook in de Blue deal, hét plan van de Vlaamse Overheid in de strijd tegen droogte en waterschaarste enerzijds en wateroverlast anderzijds, staan volgende pijlers centraal:.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. openbare besturen geven het goede voorbeeld en zorgen voor gepaste regelgeving 	Op te lossen via watertoets.

		<p>2. circulair watergebruik als regel 3. landbouw en natuur als deel van de oplossing 4. particulieren sensibiliseren en stimuleren om te ontharden 5. verhogen van de bevoorradingszekerheid 6. samen investeren in innovatie om ons watersysteem slimmer, robuuster en duurzamer te maken</p> <p>Dit is een gemiste kans. Het moet mogelijk zijn om ook voor een exploitatievergunning een operationele hemelwaterput te verplichten als deze nog steeds te veel leidingwater gebruikt binnen z'n bedrijfsvoering of proces wat door circulair water als hemelwater kan vervangen worden. Het volume van de hemelwaterput dient dan in verhouding te zijn met het potentiële hergebruik.</p>	
	IGEAN	<p>In plaats van enkel te werken met vaste buffervolumes per oppervlakte is het wenselijk om naast de aangesloten dakoppervlakte ook naar de werkelijke waterbehoefte en een maximaal leegstandspercentage te kijken, waarbij het buffervolume in 95 % tot 99 % van de (laagwaardige) waterbehoefte moet kunnen voorzien en slechts een leegstandspercentage van maximaal 5 tot 1 % mag hebben op jaarbasis.</p> <p>Er zijn minima vereist, waarvan een prima voorstel in de ontwerpverordening. Daarenboven is het nuttig de buffercapaciteit af te stellen op de werkelijke watervraag.</p> <p>Eénzelfde volume bij een schrijnwerkerij met een dakoppervlakte van 300 m² of een wasserij met diezelfde oppervlakte is niet effectief. De schrijnwerkerij zal nauwelijks water gebruiken, waar de wasserij een aanzienlijk veel groter gebruik heeft en derhalve behoefte heeft aan meer buffercapaciteit. Maatwerk dus.</p> <p>Aan de hand van de aangesloten dakoppervlakte en de opgegeven waterbehoefte kunnen de minima verder uitgebreid worden naargelang de specifieke situatie om optimaal met water om te springen.</p> <p>Deze verduidelijking vraagt ook om een aanpassing in de 'hemelwateraanstijpt' of de invulvelden binnen het omgevingsloket, waar het potentieel hergebruik van laagwaardig water meer gedetailleerd moet opgenomen worden als zijnde beschrijving van de mogelijke huishoudelijke toepassingen en bedrijfstoepassingen.</p>	IGEAN geeft zelf aan dat maatwerk nodig is. Dat kan via het uitzonderingsartikel. Bovendien stelt de verordening zelf dat rekening kan worden gehouden met het te verwachten verbruik.
	IGEAN NAV	De hemelwaterverordening die z'n oorsprong vond in 2004, is sinds 2016 ook al van toepassing op werken vanaf 40 m ² die vrijgesteld of slechts meldingsplicht zijn. Het probleem daarbij is dat een handhaver in praktijk hierop geen zicht op heeft. Mogelijks moet er meer ruchtbaarheid gegeven worden aan de hemelwaterverplichtingen	Sensibilisering is inderdaad nodig.
	Kruibeke	<p>Er wordt afgestapt van de eenheid van 40m² vanaf de verordening van toepassing is</p> <p>In de nieuwe verordening wordt veel extra info gevraagd (oa oppervlaktes van infiltratie..) om door de vergunningverlenende overheid te kunnen beoordelen</p>	<p>Aanpassing vereist</p> <p>De aanpassing van het vrijstellingenbesluit verduidelijkt bewust al een aantal zaken.</p>

		<p>Of het ingediende dossier moet voldoen aan de verordening.</p> <p>Voor de eenvoudige dossiers waarbij de medewerking van een architect niet vereist is, wordt veel extra info gevraagd van de aanvrager.</p> <p>Deze dossiers zijn meestal summier van inhoud. Om deze info aangeleverd te krijgen is voor een leek geen evidentie.</p>	
	Aquaflanders	<p>Het openbaar domein kan onder het toepassingsgebied van de gewestelijke verordening vallen als er een duidelijke link is met de code van goede praktijk. Die link is in de huidige teksten van het besluit niet duidelijk genoeg. Zorg er ook voor dat als de code van goede praktijk gevolgd wordt, er geen afwijking moet aangevraagd worden. Dat creëert onnodige administratieve overlast. Bovendien moeten nog enkele technische aspecten (zie hoofdstuk 3.1.) uitgeklaard worden. Andere piste (als de technische aspecten niet uitgeklaard geraken) is dat het openbaar domein louter onder het toepassingsgebied van de code van goede praktijk valt en niet onder het toepassingsgebied van de gewestelijke verordening hemelwater</p>	<p>De overheid heeft een voorbeeldfunctie. Openbaar domein dient onder het toepassingsgebied van de verordening te vallen.</p> <p>Wel wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningsaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening.</p> <p>De code van goede praktijk blijft echter van toepassing.</p>
	Aquaflanders	<p>AquaFlanders vindt het aangewezen en logisch dat de bepalingen uit de gewestelijke verordening hemelwater worden aangepast aan de huidige wetenschappelijke inzichten over de klimaatverandering. Daarom gaan we akkoord met de aanpassingen van de normen.</p> <p>De aanpassing ent zich op de neerslagstatistieken van vandaag. Ze houdt nog geen rekening met bijvoorbeeld een hoog – impactscenario. Ook de nieuwe normen zullen dus geregeld getoetst moeten worden aan de reële evolutie van de klimaatverandering.</p>	<p>Evaluatie en bijsturing kunnen op termijn nodig zijn.</p>
	Aquaflanders	<p>De gewestelijke verordening hemelwater wordt nu ook van toepassing op het openbaar wegdomein. AquaFlanders is akkoord dat voor het privaat domein en het openbaar wegdomein hetzelfde ambitieniveau geldt.</p> <p>Openbaar domein en privaat domein kennen echter een behoorlijk verschillende context: lijninfrastructuur versus meer plaatsgebonden werken/gebouwen; meer capaciteit om te ontwerpen versus behoefte aan standaard vuistregels, ...</p> <p>Daarom zitten de dimensioneringsregels voor het openbaar domein ook in de code van goede praktijk voor aanleg van riolering. In die code van goede praktijk zit ook de mogelijkheid om via een iteratief proces in afstemming met de waterloopbeheerders (andere beheerders in het openbaar domein) te komen tot de meest optimale oplossing. Die code van goede praktijk wordt nu aangepast aan de basisregels in deze gewestelijke verordening hemelwater.</p>	<p>Aanpassing vereist. Een definitie van heraanleg wordt opgenomen. Heraanleg van verhardingen op openbaar domein is vrijgesteld van vergunning en wordt van het toepassingsgebied uitgesloten.</p> <p>(zie ook hoger over de toepassing op openbaar domein en de link met de code van goede praktijk)</p>

		<p>Het is helderder als voor het openbaar domein de code van goede praktijk van toepassing is en niet de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater.</p> <p>Het toepassingsgebied van de gewestelijke verordening hemelwater uitbreiden met het openbaar domein is voor AquaFlanders wel aanvaardbaar als voldaan is aan onderstaande voorwaarden:</p> <p>De code van goede praktijk voor aanleg van riolering wordt in artikel 11 van het besluit vermeld als mogelijk kader voor afwijkingen. Nu staat dit enkel in het verslag aan de Vlaamse regering. Regel het ook zo dat als er voldaan is aan de code van goede praktijk er geen afwijking moet worden aangevraagd. Dat veroorzaakt onnodige administratieve overlast</p> <p>Het moet voldoende duidelijk zijn wanneer een werk in bestaande infrastructuur moet voldoen aan de nieuwe normen. Het moet gaan om ingrijpende werken (in principe een volledige herinrichting) waarbij de afwatering kan aangepast worden of wordt aangepast. Beperkte ingrepen zoals de aanleg van een verhoogd kruispunt of het graven van sleuven door nutsmaatschappijen e.d. vallen niet onder de verordening. Dit staat vermeld in het verslag aan de Vlaamse regering. Het besluit laat dit echter niet standaard toe omdat er bij het toepassingsgebied en in de definities niet verduidelijkt is wat een grondige heraanleg / uitbreiding¹ van een verharding is. Voor gebouwen is dit wel het geval. Maar voor verhardingen valt dus elke heraanleg of uitbreiding onder de verordening ongeacht hoe groot die is en of er al dan niet werken aan de afwatering zijn. Voor veel kleine aanpassingen aan bestaande verhardingen (heraanleg kruispunt zonder werken aan de afwatering, sleuven nutswerken, ...) zal dus steeds een afwijking moeten worden aangevraagd. Dat zal voor initiatiefnemers en vergunningverleners een grote extra administratieve last creëren. Dit moet opgelost worden zodat dit werkbaar wordt. AquaFlanders vraagt alvast om ook in het besluit expliciet op te nemen dat beperkte ingrepen niet onder de bepalingen vallen. Neem ook in het besluit de definitie van heraanleg van verharding (cfr. het verslag) op: "met heraanleg wordt bedoeld dat ook de funderingslaag wordt vervangen. Het vervangen van de afwerkingslaag van een verharding is geen heraanleg maar een louter onderhoudswerk zoals gedefinieerd in de VCRO";</p> <p>Niet alle werken in het openbaar domein zijn vergunningsplichtig. Ook voor van vergunning vrijgestelde werken in het openbaar domein moet het mogelijk zijn om van de verordening af te wijken, als voldaan is aan de voorwaarden uit de code van goede praktijk voor aanleg van</p>	
--	--	---	--

		riolering. En dit zonder dat voor dit werk een vergunning moet worden aangevraagd. Die mogelijkheid is niet voorzien in het besluit vermits een afwijking moet aangevraagd worden door de initiatiefnemer bij de vergunningverlenende overheid. We stellen voor om in art. 11 van de GSV een opening te maken naar de Code en een lijst van afwijkingen die voldoende generiek moet zijn.	
	NAV	Positief: Ook voor openbare verhardingen: de nieuwe hemelwaterverordening is ook van toepassing voor openbare ruimte. Als we weten dat meer dan een derde van de afwaterende oppervlakte in Vlaanderen tot het openbaar domein behoort, dan is deze uitbreiding van het toepassingsgebied een absolute noodzaak om tot een robuust watersysteem te komen. Bovendien is het aan de overheid om een voorbeeldfunctie op te nemen. Het is moeilijk om de burger mee te krijgen in het verhaal van waterbewust bouwen als het water van het openbaar domein volledig afgevoerd wordt	Geen aanpassing vereist.
	Koksijde	De toepassing van de verordening met betrekking tot het openbaar domein is zowel onduidelijk als niet uitvoerbaar.	Er wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningsaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening. Geen aanpassing vereist. Het bezwaar is onduidelijk waar het stelt dat de verordening onduidelijk is, zonder precies aan te geven waar het probleem zit. De verordening is ook van toepassing op openbaar domein. Openbaar domein moet nu voldoen aan de code van goede praktijk voor rioleringsystemen, die ook stelt dat er moet gefiltreerd worden.
	AWV	in de verordening wordt vermeld 'Dit besluit is niet van toepassing op van vergunning vrijgestelde handelingen die voor de datum van de inwerkingtreding van dit besluit zijn aangevat.' Betekent dit dat de verordening wel van toepassing is op de van vergunning vrijgestelde handelingen die worden uitgevoerd na de inwerkingtreding van de verordening? Zoja: a. hoe zal hierop de controle gebeuren? b. aangezien het vrijstellingenbesluit in herziening is, is het onmogelijk om de impact hiervan momenteel in te schatten? Wij wensen ook van vergunning vrijgestelde handelingen buiten de scope van de verordening te houden.	Geen aanpassing vereist. Ja, de verordening zal ook van toepassing zijn op van vergunning vrijgestelde handelingen, met uitzondering van openbaar domein.
	Particulier_SC	Er zou in de wetgeving beter moeten verduidelijkt worden wat verstaan wordt onder een buffervolume. In een buffervolume dient het opgevangen water tijdelijk tot stilstand gebracht te worden, waarna	Geen aanpassing vereist. Dit kan eventueel verder verduidelijkt worden met figuren in een achtergronddocument + aanpassing normenboek zodat dwarssnedes van infiltratievoorziening ook worden opgenomen.

		<p>het vertraagd kan afgevoerd worden. Dit geldt voor iedere zone die men in rekening brengt als buffervolume.</p> <p>Indien men een buffervolume wenst te creëren door het aanleggen van een infiltratiegracht, is het belangrijk dat deze infiltratiegracht niet afhelt. Wanneer er een helling op de gracht zit, zal er bovenaan de gracht geen water opgevangen worden en tot stilstand gebracht worden. De zone bovenaan een dergelijke gracht wordt momenteel dikwijls foutief mee in rekening gebracht in het berekende buffervolume, terwijl er in die bovenste zone nooit water (tot aan het maaiveld) zal opgevangen worden. Grachten met een helling zijn afvoergrachten en geen buffergrachten.</p> <p>Via tussenschotten in de gracht kan hier deels een oplossing worden gevonden, maar dan nog is het belangrijk dat men het hoogteverschil tussen twee tussenschotten in beeld brengt en hiermee rekening houdt bij het berekenen van het buffervolume.</p> <p>In veel vergunningsaanvragen wordt ook gewoon vermeld hoeveel infiltratie- en buffervolume men zal realiseren, een concrete berekening / verantwoording van die cijfers ontbreekt veelal. Rekening houdend met het grote belang, is het wenselijk dat altijd een gedetailleerde berekening wordt opgenomen in een vergunningsaanvraag, alsook van de knijpopening waarmee men wenst te lozen op het oppervlaktewaterstelsel. Zeker indien het grotere complexe projecten betreft waarbij op meerdere plaatsen of verschillende vormen van hemelwateropvang voorzien worden. Dit kan eventueel verduidelijkt / aangevuld worden in de Hemelwaterverordening, of in de bijhorende achtergronddocumenten.</p>	
	Aquaflanders	<p>Controleer het besluit en het verslag op mogelijke inconsistenties of onduidelijkheden ten opzichte van elkaar. Bijvoorbeeld: minimale voorwaarde vanaf wanneer infiltratie verplicht is: een kadastraal perceel vanaf 80 m² (besluit) versus afwaterende oppervlakte vanaf 80 m² (verslag); verslag geeft een uitleg over wat beschouwd kan worden als grondige heraanleg van verhardingen versus het besluit voorziet die bepaling alleen voor constructies, nergens in het besluit staat een "directe link" naar de code van goede praktijk terwijl het verslag zegt dat dat wel zo is; waterdoorlatende verharding wordt er gedefinieerd als "een verharding die is uitgevoerd met waterdoorlatende materialen, in voorkomend geval geplaatst op een waterdoorlatende funderingslaag en onderfunderingslaag waar het water gebufferd wordt" (art. 2, 12°), in het verslag worden ook allerlei technische voorwaarden vermeld, ...</p>	Aanpassing verslag nodig
	Koksijde	<p>Moelijk controleerbaar want niet alles is vergunningsplichtig en dat niet ieder werk zo omvattend is dat hemelwater wordt meegenomen in het verhaal;</p>	<p>Aanpassing vereist. De huidige verordening is ook van toepassing voor niet-vergunningsplichtige werken.</p>

			Bovendien wijzigen we het vrijstellingenbesluit om een aantal zaken te verduidelijken.
	Harelbeke	Deze verordening is ook van toepassing op werken die via een omgevingsvergunning zonder medewerking architect kunnen aangevraagd worden. We suggereren een voorbeeldinvulformulier op maat van de burger om bij de aanvraag te voegen. Dit formulier biedt dan een antwoordt op het al dan niet noodzakelijk toepassen van de verordening en, indien van toepassing, het bepalen van de nodige maatregelen. Dit kan dan bv. gaan om een tuinhuis van 20m2 op de perceelsgrens (niet vrijgesteld) als een groot terras. Daardoor beseft de burger de nodige maatregelen, maar komt dit ook de volledigheid van de gegevens in de aanvraag ten goede. Het wordt voor de gemeenten anders moeilijk om deze informatie te verzamelen of zal leiden tot meerdere aanmaningen tot volledigheid.	Geen aanpassing vereist. Het huidige addendum B25 is in papieren versie beschikbaar en zal vanzelfsprekend worden aangepast.
	Ninove	* Worden alle voorwaarden van de hemelwaterverordening opgenomen in de keuring van de privé-riolering, met inbegrip van :- de dimensionering van de rioleringsonderdelen zoals hemelwaterput, infiltratievoorziening, buffervoorziening en septische put- controle van hergebruik van hemelwater (welke aftappunten worden aangesloten)	Dit staat los van de tekst van de verordening.
	Mortsel	In de Hemelwaterverordening van 2022 zijn handelingen op het openbaar domein niet langer vrijgesteld. In de toelichtingsnota wordt verwezen naar de voorbeeldfunctie die overheden hebben. Mortsel is principieel hiermee eens, maar benadrukt dat er een wezenlijk verschil is tussen het openbaar wegdomen en het privaat domein. Er is niet altijd een (voldoende grote) onverharde zone voorhanden of de mogelijkheid tot plaatsen van een hemelwaterput of infiltratievoorziening, zeker in een stedelijke context. Niet voor elke verharding of constructie is het opportuun grote investeringen te maken in opslag, nuttig gebruik en infiltratie van hemelwater. De Hemelwaterverordening van 2022 houdt geen ruimte voor die afweging. De Hemelwaterverordening van 2022 ontnemt lokale overheden hiermee de keuzemogelijkheid. Meer zelfs, het introduceert onnodige administratieve procedures (omgevingsvergunningen) voor beperkte wijzigingen aan het openbaar domein. Indien er werkelijk problemen zijn met lokale overheden, dan is sensibilisering en bijscholing een betere oplossing om het openbaar domein klimaatbestendig te maken. De stad Mortsel wenst de vrijstelling voor het openbaar domein te behouden.	De keuze om de verordening ook van toepassing te maken op openbaar domein is een beleidskeuze die zelfs bijgetreden wordt door andere bezwaarindieners. Daarnaast wordt bepaald dat van vergunning vrijgestelde handelingen op openbaar domein niet moeten voldoen aan de verordening. Zo is geen vergunningsaanvraag nodig, louter met als doel om te kunnen afwijken van de verordening. Wel blijft de code van goede praktijk op deze vrijgestelde handelingen van toepassing.
	IGEAN	Er is nood aan een milieubeoordeling van de bouwkundige aspecten binnen de definities. - Duurzaamheid: Rationeel energiegebruik, energiezuinig bouwen, hernieuwbare energie, duurzame materiaalkeuzes, groendaken, hemelwaterrecuperatie, duurzaam waterverbruik, overstromingsveilig wonen etc worden weloverwogen toegepast bij een project.	Geen aanpassing vereist. Dit gaat verder dan wat door de verordening beoogd wordt.

		<p>- Ontharding: Verhardingen dienen te worden beperkt. In functie van klimaatadaptatie worden verhardingen bij voorkeur aangelegd met waterdoorlatende materialen in combinatie met een waterdoorlatende funderingslaag om maximaal infiltratie van hemelwater ter plaatse mogelijk te maken.</p> <p>- Verdroging: Bij droogzuiging van bouwputten mag het onttrekken van grondwater geen groenschade veroorzaken. Als er een beek in de buurt is moet het opgepompte water daarin geloosd worden</p>	